

Управління культури, національностей та релігій
Миколаївської обласної державної адміністрації
Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна

Заповідними стежками Миколаївщини

Інформаційний список літератури

**Миколаїв
2020**

УДК 016:502(477.73)

З 33

Укладач Л. Г. Шевцова

Редактор О. К. Карпенко

Відповідальна за випуск Т. А. Жайворонок

Заповідними стежками Миколаївщини : інформаційний список літератури / Миколаївська обл. б-ка для дітей ім. В. О. Лягіна ; уклад. Л. Г. Шевцова. – Миколаїв, 2020. – 52 с.

На сьогоднішній день на території Миколаївської області знаходиться частина Чорноморського біосферного заповідника, один природний заповідник «Єланецький степ», два національні природні парки «Бузький Гард» та «Білобережжя Святослава» та чотири регіональні ландшафтні парки «Гранітно-степове Побужжя», «Кінбурнська коса», «Приінгульський» та «Тилігульський». Інформаційний список літератури «Заповідними стежками Миколаївщини» пропонує більш детально ознайомитися з об'єктами природно-заповідного фонду Миколаївщини.

Матеріали, включені в список, є в наявності у фондах Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна.

Друзі!

Запрошуємо вас до захоплюючої мандрівки «Заповідними стежками Миколаївщини». Ви дізнаєтесь про своєрідну та неповторну природу Миколаївської області і будете приємно здивовані її чарівними краєвидами та дивовижними куточками.

Головна мета, яку ми поставили перед собою, вирушаючи у подорож, ознайомити вас з унікальними об'єктами, які можуть стати успішною візитівкою картою нашого краю, привернути увагу до проблем охорони навколишнього середовища та сприяти їх збереженню. Природні чудеса достойні не тільки того, щоб ними милувалися та пишались, їм необхідне бережливе ставлення і небайдужість людей. Природа краю потребує нашого захисту.

Матеріал розташований за такими розділами:

Заповідники

Чорноморський біосферний заповідник

Природний заповідник «Єланецький степ»

Національні природні парки

Національний природний парк «Бузький Гард»

Національний природний парк «Білобережжя Святослава»

Регіональні ландшафтні парки

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя»

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»

У межах розділів література розміщена в алфавітному порядку авторів та назв книг і статей.

Список призначений для широкого кола читачів, а саме: для учнів середнього шкільного віку, для їх батьків, вчителів, працівників дитячих бібліотек.

Приємних вам вражень від подорожі!

Заповідники

Чорноморський біосферний заповідник

Чорноморський біосферний заповідник розташований на території Херсонської та Миколаївської областей України. Перебуває в підпорядкуванні Національної академії наук України. Керівництво заповідника розташоване в місті Гола Пристань Херсонської області.

Сучасна територія заповідника складає 109254,8 гектарів, в т.ч. 90134,9 гектарів – заповідна зона, 18620 гектарів – буферна зона. Загальна площа суші складає 14820 гектарів, акваторій – 94435 гектарів .

Історія Чорноморського біосферного заповідника починається з 14 липня 1927 року. Географічно заповідник розташований на північному узбережжі Чорного моря і охоплює акваторію та дрібні острови у Тендрівській і Ягорлицькій затоках. Основною метою його створення стало збереження і охорона унікальних природних комплексів, розташованих на території, а також наукова діяльність.

На території Миколаївської області розташовані ділянки Чорноморського біосферного заповідника, а саме острови Круглий та Довгий і «Волижин ліс».

Волижин ліс – одна з найцікавіших ділянок Чорноморського біосферного заповідника, узятого під охорону держави. Розташований в Очаківському районі на Кінбурнському півострові, на площі 203 гектари.

Волижин ліс є одним з найбільших лісових масивів у пониззі Дніпра, що збереглися в своєму первозданному вигляді. Це комплекс старовинних лісонасаджень з багатою трав'яною рослинністю. У Волижиному лісі росте близько 40 видів деревно-чагарникових рослин, у тому числі берест, осика і дніпровська береза. Його головна прикраса – вільховий гай, що примикає до мілководного озера. Тут багато чагарників ожини, глоду, бузини, дикого винограду. Великий запас вологи сприяє хорошему зростанню різних трав. Особливістю Волижиного лісу є джерела, що не замерзають навіть взимку.

На галявині ростуть дуби і в'язи. Велетенський дуб, який дивом уцілів, є чи ненайстарішим деревом на Миколаївщині. Точно сказати, скільки років величезному дубу, на сьогоднішній день із стовідсотковою упевненістю не береться ніхто,

але, за припущеннями, його вік коливається в межах від 600 до 700 років.

У трав'яному покриві поширені осот польовий, кропива дводомна, сідач коноплевий. Часто зустрічаються деревій звичайний, осока прибережна, стоколос безостий, золотушник звичайний, ожина сиза, пліткар звичайний. У підліску ростуть жостер послаблюючий, бузина чорна. Деревя тут густо увиті хмелем і диким виноградом, що нагадує субтропічний ліс з ліанами. Крізь суцільну стіну густих чагарників і дерев дуже важко пробратися. У піщаних низинах збирається прісна вода. І там швидко розростаються чагарники, численні трави.

Розмаїтою є і фауна лісу. Тут поселилися козулі, зайці, фазани, єноти, дикі кабани, плямисті олені та інші тварини. Але найбільше в лісі птахів. Серед них – качки, куріпки, білі лелеки, зі співочих – соловейки, вивільги, зяблики, синиці, шпаки. Вільховий гай – єдине місце, де водяться сірі чаплі.

Волижин ліс – місце гніздування і зимівлі багатьох видів птахів, зокрема лебідя-шипуну, орлана білохвостого, які вважаються вимираючим видом. Нікого не залишить байдужим пташиний спів Волижиного лісу.

Література

Глушко, О. Чорноморський заповідник / О. Глушко. – Одеса: Маяк, 1972. – 32 с.

Кремко, А. Жемчужина юга / А. Кремко // А. Кремко Заповедные места Николаевщины: фотоочерк / авт. текста и фото А. Кремко. – Одесса: Маяк, 1985. – С. 14 – 32.

Чорноморський біосферний заповідник. Кінбурнська коса // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом/ заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

* * *

Гетьман, В. І. Чорноморський біосферний заповідник / В. І. Гетьман // Географія та основи економіки в школі. – 2012. – № 6. – С. 44–46 : фот.

Голубева, Т. Заповедные места Кинбурна в конкурсе «7 природных чудес Николаевщины»/ Т. Голубева // Южная правда. – 2009. – №97(8 сент.). – С. 1, 4.

Кравченко, Ю. Вітаємо Чорноморський біосферний заповідник з 80-річчям! / Ю. Кравченко // Рідне Прибужжя. – 2007. – 14 лип. – С. 2.

Расширена територія Черноморського заповідника // Вечерний Николаев. – 2006. – 13 мая. – С. 3.

Христова, Н. Юбилейная ода Черноморскому заповеднику : [Черноморскому биосферному заповеднику исполняется 90 лет] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2017. – N 76(13 июля). – С. 4 : фот.

Вебресурси

Території [Електронний ресурс] // Чорноморський біосферний заповідник Національної академії наук України : [вебсайт]. – Режим доступу : <http://bsbr.org.ua/uk/inform>, вільний. – Дата останнього доступу : 27.04.2020. – Назва з екрана.

Чорноморський біосферний заповідник [Електронний ресурс] // Музейний портал : [вебсайт]. – Режим доступу : <https://museum-portal.com/ua/museum/chornomorskiy-biosferniy-zapovidnyk>, вільний. – Дата останнього доступу : 27.04.2020. – Назва з екрана.

Природний заповідник «Єланецький Степ»

«Єланецький степ» – це природоохоронна територія в Новоодеському та Єланецькому районах Миколаївської області у 60 кілометрах від міста Миколаєва. Заповідник створено 17 липня 1996 року Указом Президента України на площі 1675,7 га. Перебуває в підпорядкуванні Міністерства екології та природних ресурсів України.

Заповідник призначений для збереження та відтворення степових природних комплексів Правобережної України. Він був організований для охорони найбільшої в Північно-Західному Причорномор'ї ділянки незайманого степу та є першим і поки єдиним степовим заповідником у Правобережній Україні. Його мета – збереження та відновлення типчаково-ковилового степу, не представленого на інших заповідних територіях України.

Постійних водотоків на території заповідника немає. По днищах балок проходять русла струмків, які наповнюються водою лише навесні та під час дощів і літніх злив. Незважаючи на відносно невеликі розміри, територія заповідника відзначається значним ландшафтним різноманіттям, що й зумовлює багатство його рослинного та тваринного світу.

У флорі заповідника нараховується 423 види судинних рослин, серед яких переважають степові та лучно-степові види. Із несудинних рослин у

заповіднику зареєстровано зростання 5 видів мохоподібних, 29 – водоростей, 14 – лишайників, 17 – грибів.

Рослинний світ заповідника постійно змінюється, розвивається. На його території виявлено 17 видів рослин, занесених до Червоної книги України. Це 5 видів ковили: волосиста, Лессінга, найкрасивіша, українська та вузьколиста, астрагал шерстистоквітковий, брандушка різнокольорова, шафран сітчастий, сон чорніючий, дрік скіфський та інші. 7 видів рослин, поширених у заповіднику, занесені до Європейського червоного переліку: гвоздика ланцетна, смілка південнобузька, карагана скіфська, перлівка золотолускова та інші.

На території заповідника та його найближчих околиць мешкає приблизно 1500 видів безхребетних тварин, з них 158 видів є рідкісними або регіонально рідкісними і потребують охорони. Більше третини їх занесено до Червоної книги України, а до Європейського червоного переліку занесено 8 видів безхребетних.

Загальна кількість зареєстрованих у заповіднику видів хребетних тварин становить 181 вид: 13 видів земноводних, 4 – плазунів, 142 – птахів, 22 – ссавців. З них 20 видів включено до червоного переліку різного рівня.

Серед птахів домінують жайворонок польовий та щеврик польовий, численними є чекан лучний, славка сіра, вівсянка садова, припутень та інші. Ще одна особливість тваринного світу заповідника полягає у значному поширенні тут хижих птахів, насамперед дрібних соколів, лунів, сов, зустрічаються зміїд та орел-карлик.

Серед ссавців переважають дрібні гризуни. З хижих ссавців переважає лисиця, зустрічаються ласка, тхір степовий, інколи заходить вовк. З диких копитних в заповіднику мешкає козуля, зустрічається дикий кабан.

Серед земноводних домінує ропуха зелена, що є звичайним явищем для півдня України. В водотоках балок заповідника була відмічена кумка червоночерева та квакша звичайна.

Серед плазунів домінує прудка ящірка, місцями досягаючи досить великої щільності. Слід відмітити велику чисельність полоза сарматського, який зустрічається майже по всіх ділянках заповідника.

Загалом на території заповідника мешкають 11 видів тварин, занесених до Європейського червоного списку, 71 вид тварин, занесених до Червоної книги України.

Природний заповідник «Єланецький степ» має велике наукове та природоохоронне значення. Головною і невід'ємною складовою цього ландшафту є тварини та рослини, які поки що не стали рідкісними, але зумовлюють зональну своєрідність регіону, і без них неможливо уявити собі степ. Зберегти цей ландшафт у всій його цілісності – головне завдання заповідника.

Література

Кремко, А. Заказник «Еланецкий» / А. Кремко // А. Кремко Заповедные места Николаевщины: фотоочерк / авт. текста и фото А. Кремко. – Одесса: Маяк, 1985. – С. 44 – 48.

Перлини Прибужжя // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом / заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

Редінов, К. О. Природному заповіднику «Єланецький степ» – 10 років / К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2006. – С. 314 – 315.

* * *

Гетьман, В. Природний заповідник "Єланецький степ" / В. Гетьман // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – N 11/12. – С. 39–42 : фот.

Заповедник отметил 20-летие : [природный заповедник "Еланецкая степь"] // Южная правда. – 2016. – N 83(23 июля). – С. 3.

Івашко, О. Єланецький бізон – такий собі мачо : в єдиному на Правобережжі степовому заповіднику збережено не тільки цілинні степи, а й екзотичних тварин / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2013. - N 102. - С. 20 : фот. кольор.

Комм, Б. Бизоны, лани, куланы...: юбилей заповедника «Єланецький степ» / Б. Комм // Южная правда. – 1998. – 17 июля.

Краснокнижная Николаевщина : [НПП "Бугский Гард" и природный заповедник "Еланецкая степь"] // Южная правда. – 2012. – №20(23 февр.). – С. 3 : фот.

Кузнецов, А. Там, где волнуется ковыль : [заповедник "Эланецкая степь"] / А. Кузнецов // Родной причал. – 2016. – N 8(24 февр.). – С. 2 : фот. – (Места заповедные).

Мандруючи ковиловими хвилями заповідника «Єланецький степ» // Рідне Прибужжя. – 2006. – 18 лип. – С.4.

Межі заповідника "Єланецький степ" розширені // Рідне Прибужжя. – 2016. – N 20(19 трав.). – С. 3.

Околітенко, Н. Єланецький степ / Н. Околітенко // Щотижня. – 2016. – N 13(30 берез.). – С. 7.

Павлушенко, О. Єгері роблять свою справу / О. Павлушенко, К. Редінов // Радянське Прибужжя. – 2000. – 19 лют.

Президент Ющенко сделал Еланецкую степь еще шире: [Указом Президента одобрено расширение более десятка природно-заповедных объектов] // Николаевские новости. – 2008. – 3 дек. – С.4.

Пуговиця, М. Де плуг пройшов, там не росте ковила / М. Пуговиця // Урядовий кур'єр. – 2008. – 27 лют. – С.10.

Струк, Й. Диво в степу / Й. Струк // Радянське Прибужжя. – 1998. – 8 жовт. – (Заповідні куточки Миколаївщини).

У бизонів в Еланецкой степи станет больше территории : [Петр Порошенко подписал указ об увеличении заповедника Еланецкая степь] // Николаевские новости. – 2016. – N 64(25 мая). – С. 8.

Христова, Н. Еланецкая степь: родной дом для тысяч больших и малых тварей / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2016. – N 93(23 авг.). – С. 3 : фот.

Чичкалюк, Т. Американские бизоны в Еланенской степи : Николаевщина уникальна своей природой и людьми, любящими и сохраняющими ее / Т. Чичкалюк // Николаевские новости. – 2013. – N 62(22 мая). – С. 5.

Чичкалюк, Т. Природные чудеса "Еланецкой степи" / Т. Чичкалюк // Южная правда. – 2013. – N 63(11 июня). – С. 4 : фот.

Вебресурси

Офіційний сайт «Єланецький степ» [Електронний ресурс] : [офіційний сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://steppe.mk.ua/>. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

Єланецький степ – природний заповідник [Електронний ресурс] // Природно-заповідний фонд України [офіційний сайт]. – Режим доступу : <http://pzf.menr.gov.ua/%D1%94%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BF.html>, вільний. – Дата останнього доступу : 27.04.2020. – Назва з екрана.

Природний заповідник «Єланецький степ» [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/prirodniy-zapovidnik-lanetskiy-step>, вільний. – Дата останнього доступу : 27.04.2020. – Назва з екрана.

Національні природні парки

Національний природний парк «Бузький Гард»

Національний природний парк «Бузький Гард» розташований на території п'яти районів Миколаївської області: Первомайського, Арбузинського, Доманівського, Вознесенського та Братського. Дирекція парку знаходиться в селі Мигія Первомайського району.

Загальна площа території парку становить 6138,13 гектарів, в тому числі 2650,85 гектарів земель, що вилучаються

в установленому порядку та надаються парку у постійне користування, і 3487,28 гектарів земель, що включаються до його складу без вилучення у власників земельних ділянок та землекористувачів.

Перебуває в підпорядкуванні Міністерства екології та природних ресурсів України.

Національний природний парк «Бузький Гард» створений Указом Президента України 30 квітня 2009 року з метою збереження, відтворення та раціонального використання природних ландшафтів долини Південного Бугу з притоками, що мають важливе природоохоронне, естетичне, наукове, освітнє, рекреаційне та оздоровче значення.

На парк покладено виконання таких завдань: збереження унікальних природних комплексів та історичних ландшафтів; проведення еколого-освітньої роботи; створення умов для організованого відпочинку; проведення наукових досліджень, розробка наукових рекомендацій.

До структури НПП «Бузький Гард» входять три природоохоронні науково-дослідні відділення: Мигійське, Богданівське, Трикратьське.

У складі місцевої флори нараховується понад 1000 видів рослин, 34 з них занесені до Червоної книги України: тюльпани бузький та дібровний, горицвіт весняний, рястка Буше, сон лучний, астрагал шерстистоквітковий, рутвиця смердюча, чистець вузьколистий, 10 видів ковил та інші. У рослинності національного парку представлено 11 рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України:

На території НПП «Бузький Гард» зберігся різноманітний тваринний світ. На сьогодні на території парку мешкає 22 види хребетних тварин, що занесені до Червоної книги України, 5 – до Європейського червоного списку, 5 – до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 176 – до Бернської конвенції. Серед переліку рідкісних видів – полоз лісовий, видра річкова, марена дніпровська, орел-карлик, підорлик малий, ящірка зелена та багато інших.

Чисельність безхребетних за оцінкою фахівців сягає понад 11000 видів. Серед них на території парку відмічено 23 види, що занесені до Червоної книги України, 10 – до Європейського червоного списку, 4 – до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 7 – до Бернської конвенції. Рідкісними є дозорець-імператор, дибка степова, красотіл пахучий, поліксена, джміль глинистий та ін.

В межах парку знаходиться водно-болотне угіддя «Бузькі брояки», яке відповідає восьми критеріям Рамсарської конвенції як водно-болотне угіддя (ВБУ) міжнародного значення.

Література

Гранітно-степове Побужжя // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом / заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

* * *

Бугский Гард уйдет под воду? : Николаевский губернатор высказался по поводу реализации энергоатомного проекта // Николаевские новости. – 2017. – N 95(9 авг.). – С. 8.

Бузький, В. Острів степових скарбів : [урочище Гард] / В. Бузький // Щотижня. – 2017. – N 23(7 черв.). – С. 6 : фот.

В Николаевской области создан национальный парк «Бугский Гард» // Николаевские новости. – 2009. – №55 (6 мая). – С. 8.

Гетьман, В. Національний природний парк "Бузький Гард" / В. Гетьман // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2018. – N 6. – С. 1-8 : вкл. л.

Дачевская, Л. Чудеса Прибужья: [номінант на звання одного з «Семи природних чудес Миколаївщини» – Бузький Гард]/ Л. Дачевская // Наш город. – 2009. – №17 (29 апр.). – С. 9.

За счет земель "Бугского гарда" : ["Энергоатом" хочет увеличить емкость Александровского водохранилища за счет земель национального природного парка "Бугский Гард"] // Вечерний Николаев. – 2015. – N 94(29 авг.). – С. 2.

Захисники Бузького Гарду звернулися до депутатів обласної ради / Штаб опору затопленню Бузького Гарду // Рідне Прибужжя. – 2017. – N 39(28 верес.). – С. 3.

Миколаївські активісти, представники громадських організацій, громад районів та міст області, екологи, науковці, небайдужі громадяни вкрай занепокоєні намірами НАЕК "Енергоатом" стосовно підняття рівня Олександрівського водосховища до позначки у 20,7 метрів.

Івашко, О. "Бузький Гард": енергетики проти екологів з істориками : у разі підняття рівня Олександрівського водосховища на Миколаївщині під водою опиняться цінні землі й пам'ятки національного значення / О. Івашко // Рідне Прибужжя. – 2016. – N 29(21 лип.). - С. 7.

Івашко, О. Рятуємо Гард разом / О. Івашко // Рідне Прибужжя. – 2016. – N 34(25 серп.). – С. 5.

Унікальний природний комплекс, одне із семи чудес України Бузький Гард на Миколаївщині в разі підняття рівня Олександрівського водосховища може назавжди сховати вода.

Івашко, О. Миколаївці борються за Бузький Гард / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2019. – N 28(12 лют.). – С. 12.

Івашко, О. Рятуємо Гард разом / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2016. – N 153(16 серп.). – С. 4.

Унікальний природний комплекс, одне із семи чудес України Бузький Гард на Миколаївщині в разі підняття рівня Олександрівського водосховища може назавжди сховати вода

Івашко, О. Чи почує Енергоатом голос громади? / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2017. – N 141(1 серп.). – С. 5.

На Миколаївщині відбулися публічні обговорення з приводу підняття рівня Олександрівського водосховища. Уже кілька років не вщухають дискусії й не припиняються реальні дії з приводу часткового затоплення національного парку «Бузький Гард».

Івашко, О. Чим загрожує розвиток гідроенергетики? / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2018. – N 111(14 черв.). – С. 4.

Активісти розпочали новий етап боротьби за збереження національної пам'ятки "Бузький Гард".

Игнатчук, В. «Бузький Гард» – первый национальный природный парк в области/ В. Игнатчук // Южная правда. – 2009. – №50(14 мая). – С. 3.

"Кинбурнская коса" и "Бугский Гард" в ТОП-10 // Южная правда. – 2019. – N 87(16-19 нояб.). – С. 3.

В этом году в рамках "Вики любит Землю" впервые была организована отдельная спецоперация "Лучшая аэрофотосъемка", куда принимались фото с дрона, квадрокоптера или любого другого

летательного апарата. В ТОП-10 номінації попали сразу две достопримечательности Николаевской области.

Клименко, Н. Заповедный – значит неприкосновенный : [ПНП "Бугский Гард"] / Н. Клименко // Рідне Прибужжя. – 2014. – № 23(5 черв.). – С. 9 : фот.

Ковальський, Ю. Чорно-біла історія / Ю. Ковальський // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 43(26 жовт.). – С. 8.

Автор наполягає, що проект підняття рівня Олександрівського водосховища має непереконливе економічне і технічне обґрунтування, а своїм наслідком має затоплення історичних і археологічних об'єктів, що знаходяться під охороною держави.

Краснокнижная Николаевщина : [НПП "Бугский Гард" и природный заповедник "Еланецкая степь"] // Южная правда. – 2012. – №20(23 февр.). – С. 3 : фот.

Крутих, М. Збережемо Бузький Гард разом! : [у Миколаєві відбувся "круглий стіл" "Захистимо разом Бузький Гард"] / М. Крутих // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 33(17 серп.). – С. 9

Крутих, М. Миколаївці встають на захист Бузького Гарду : штаб опору "Захистимо разом Бузький Гард" розпочав акцію по збору підписів миколаївців проти затоплення Національного парку "Бузький Гард" / М. Крутих // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 37(14 верес.). – С. 8.

Крутих, М. Олег Кравець: "Боротьба за Бузький Гард триває!" / М. Крутих // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 40(5 жовт.). – С. 9

4 вересня до Кабінету Міністрів та до Верховної Ради України передані списки з підписами небайдужих мешканців Миколаївської області проти затоплення частини Національного природного парку "Бузький Гард". На сьогодні зібрано понад 6 тисяч підписів.

Крутих, М. Прем'єр-міністр може врятувати Бузький Гард від затоплення : для цього йому лише треба вилучити із розпорядження КМУ "Про схвалення Програми розвитку гідроенергетики" постанови щодо будови Ташлицької ГАЕС / М. Крутих // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 34(24 серп.). – С. 3.

Кулаков, В. На Бугском Гарде.../ В. Кулаков // Южная правда. – 2009.– №34 (26 марта). – С. 6.

Мігачова, О. Південний Буг потребує "водяного перемир'я" / О. Мігачова // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 40(5 жовт.). – С. 6-7 : фот.

Одна з найкрасивіших річок України Південний Буг украй потребує такого перемир'я - річка міліє з року в рік, і з цим потрібно щось робити. Проект щодо підняття рівня Олександрівського водосховища став не просто каменем спотикання для різних громадських організацій, це

сумний приклад того, як у нашій країні відбувається діалог між активістами і технарями.

Мирошниченко, А. Урочище Гард. Форпост запорожского казачества / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2018. – N 22(27 февр.). – С. 4.

На проектировании николаевского "Бугского Гарда" почти два миллиона гривен заработают кировоградцы // Николаевские новости. - 2011. - №86(20 июля). – С. 7.

Наточа, Е. Сквозь пороги и скалы – к национальному парку: [створено перший в Миколаївській області національний природний парк "Бузький Гард"]/ Е. Наточа // Николаевские новости. – 2009. – №50 (9 мая). – С. 3.

Общественность – против затопления урочища Гард // Вечерний Николаев. – 2006. – №67 (8 июня). – С. 4.

Парнікоза, І. Чи збережемо Гард?/ І. Парнікоза // Паросток. – 2006. – N2. – С. 20 – 22.

Подгорный, Р. Будет ли признан Бугский Гард "чудом" Николаевщины?/ Р. Подгорный // Южная правда. – 2009. – №48 (30 апр.). – С. 7.

Роцин, А. Новое покушение на Гард? : [предотвращение возможного затопления НПП "Бугский Гард"] / А. Роцин // Родной причал. – 2017. – N 8(22 февр.). – С. 1.

Створено перший на території Миколаївської області національний природний парк "Бузький Гард" // Рідне Прибужжя. – 2009. – №53 (19 трав.). – С. 2.

Степовая, Г. Парадокс без парадоксов, или Как не потерять историческую память : [беседа с начальником управления капитального строительства (УКС) ОП ЮУАЭС Павлом Михайловичем Виричем] / Г. Степовая // Южная правда. – 2016. – N 107(17 сент.). – С. 1, 2.

Правда ли, что Южно-Украинский энергокомплекс намеревается нанести непоправимый вред флоре и фауне Национального природного парка "Бугский Гард".

Турецкая, Н. Вблизи Николаева обнаружили "маленькую Швейцарию"? : уникальная по историческому и природному наследию земля чудесным образом создала... памятник запорожским козакам: [про урочище Бузький Гард]/ Н. Турецкая // Аргументы и факты в Украине. – 2009. – №21 (май). – С. 13

Удивительный мир природы // Вестник Прибужья. – 2019. – N 48(28 нояб.). – С. 7 : фот.

Сразу две достопримечательности Николаевщины попали в ТОП-10 номинации "Вики любит Землю": "Кинбурнская коса" и "Бугский Гард".

Христова, Н. Историю и природу на киловатты не меняют : [спортивно-художественная акция "Збережемо Бузький Гард разом!"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2016. – N 79(21 июля). – С. 3 : фот.

Христова, Н. Туристический сезон: от Кинбурна до Мигии / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2018. – N 76(10 июля). – С. 2 : фот.

Информационно-рекламный тур в два лучших национальных природных парка Украины - "Белобережье Святослава" и "Бузький Гард".

Христова, Н. Юбилейные настроения Бугского Гарда / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2019. – N 22(19 марта). – С. 2

18 марта 2019 года исполнилось 25 лет со дня рождения Регионального ландшафтного парка "Гранитно-степное Побужье".

Чиженко, А. Бузький Гард: залога від простих людей?! / А. Чиженко // Рідне Прибужжя. – 2009. – №92 (22 серп.). – С. 2.

Чорна, С. SOS: острів Гард і давні пороги йдуть під воду / С. Чорна // Голос України. – 2017. – N 200(28 жовт.). – С. 7.

Миколаївські активісти, серед яких екологи, краєзнавці, представники громад Вознесенського, Арбузинського, Братського, Первомайського районів, під стінами парламенту передали Голові Верховної Ради України та Прем'єр-міністру України 6 480 підписів на захист Національного природного парку «Бузький Гард», існуванню якого загрожує будівництво Ташлицької ГАЕС.

Шесть тысяч подписей под обращением о сохранении Бугского Гарда повезут из Николаева в Киев // Николаевские новости. – 2017. – N 119(4 окт.). – С. 4.

В городе Николаеве члены штаба сопротивления затоплению Бугского Гарда провели пресс-конференцию. Тема - сбор подписей под коллективным обращением к премьер-министру.

Ястребова, И. По следам ватажка Пугача: на севере Николаевской области находится удивительная по красоте, уникальности природы и исторических святынь земля: [Бузький Гард]/ И. Ястребова // Николаевские новости. – 2009. – №55 (6 мая). – С. 4.

Вебресурси

Національний природний парк «Бузький Гард» [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://www.buzkiy-gard.org/>, вільний. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

Бузький Гард [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/buzkyu-gard>, вільний. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

Бузький Гард НПП [Електронний ресурс] // Природно-заповідний фонд України [офіційний сайт]. – Режим доступу : <http://pzf.menr.gov.ua/%D0%B1%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B4-%D0%BD%D0%BF%D0%BF.html>, вільний. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

Національний природний парк «Бузький Гард» [Електронний ресурс] // Мандруй Міколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/natsionalniy-prirodniy-park-buzkiy-gard>, вільний. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

Пам'ятки Миколаївської області. Національний природний парк «Бузький гард» [Електронний ресурс] // Сам собі Мандрівник : сайт. – Режим доступу : <http://samsobi.com.ua/index.php/ukraina/black-sea-region/129-mk-gard>, вільний. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

Національний природний парк «Білобережжя Святослава»

Національний природний парк «Білобережжя Святослава» розташований на території Очаківського та Березанського районів Миколаївської області. До території національного природного парку «Білобережжя Святослава» погоджено в установленому порядку включення 35223,15 гектара земель державної власності, а саме: 28587,74 гектара земель, що надаються (у тому числі з вилученням у землекористувачів) національному природному парку в постійне користування (з них 25000 гектарів земель акваторій Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки та прилеглої акваторії Чорного моря навколо Кінбурнського півострова), і 6635,41 гектара земель, що включаються до складу національного природного парку без вилучення.

Парк створено згідно з указом президента України Віктора Ющенка 16 грудня 2009 року з метою збереження, відтворення і раціонального використання цінних природних та унікальних комплексів та об'єктів степової зони, що мають важливе природоохоронне, рекреаційне і культурно-освітнє значення. Перебуває в підпорядкуванні Міністерства екології та природних ресурсів України.

Територія Кінбурнського півострову має цікаве історичне минуле. Тут знаходяться археологічні пам'ятки епохи ранньої та пізньої бронзи, історичні пам'ятки, пов'язані зі славним козацьким минулим, обороною Кінбурнської фортеці під командуванням О. Суворова та періоду Кримської війни 1855 року.

Територія парку має морські пляжі довжиною понад 20 км. На території коси збереглися природні комплекси пісків нижнього Дніпра із цілою низкою властивих лише їм видів флори і фауни. Тут зростає близько 600 видів вищих судинних рослин. В цілому, на території НПП зростає 30 видів раритетних рослин. Живими сторінками Червоної книги України є волошка короткоголова, ковила дніпровська, береза дніпровська, сон лучний, мачок жовтий, зозулинці (7 видів рослин сімейства орхідних). До Європейського червоного списку занесені жовтозілля дніпровське, фіалка Лавренка, козельці дніпровські, піщанка Зоза, роговик Шмальгаузена, гоніолімон злаколистий. Житняк пухнастоквітковий включений до Червоного списку рідкісних та зникаючих рослин світу. Регіональній охороні підлягають миколайчики приморські, оман високий, рапонтикум серпієвидний, валеріана пагононосна. Тут зростає 41 вид мохоподібних та 74 види лишайників.

Фауна налічує близько 5 тисяч видів тварин. З них 45 видів ссавців, 300 видів – птахів, 8 видів – плазунів, 7 видів – земноводних, 74 види – риб, близько 4000 видів – комах, 160 видів – павукоподібних, 55 видів – ракоподібних, 63 види – молюсків. Цікавими як для науковців так і для відвідувачів коси є такі рідкісні види, як сліпак піщаний, ємуранчик фальцфейна, полоз сарматський, гадюка степова. Серед морських хвиль часто можна побачити дельфінів.

Особливо важливу роль у збереженні коловодних птахів відіграють водно-болотні ділянки коси. Тут гніздяться: орлан-білохвіст, гага (пухівка), нерозень, кулик-довгоніг, чоботар, кулик-сорока, сиворакша, чаплі та інші. Влітку спостерігаються скупчення пелікана рожевого, взимку орланів-білохвостів.

Література

Національний природний парк «Білоберіжжя Святослава» // Заповідні узбережжя : [путівник] / Українське товариство охорони птахів. – Київ, 2014. – С. 24-43 : іл. кольор.

* * *

"Белобережье Святослава" могут расширить за счет урочища "Кинбурнская стрелка" : в Николаевской облгосадминистрации состоялось совещание по определению путей сбалансированного

природопользования и рекреации на территории Кинбурнской косы // Николаевские новости. – 2018. – N 41(4 апр.). – С. 7.

"Белобережье Святослава" расширили // Вечерний Николаев. – 2019. – N 30(16 апр.). – С. 1.

Территорию национального природного парка "Белобережье Святослава", который находится на Кинбурнской косе, расширили на 136,2 гектара.

"Білобережжя Святослава" отпраздновало годовщину : [торжественные мероприятия на территории НПП "Білобережжя Святослава"] // Южная правда. – 2012. – №97(4 сент.). – С. 1.

Для сохранения пляжей Кинбурна : [Национальный природный парк "Белобережье Святослава"] // Вестник Прибужья. – 2019. – N 30(25 июля). – С. 1 : фот.

Драгоценности приморского края : легенды земли Николаевского природного парка "Белобережье Святослава" // Николаевские новости. – 2014. – N 17(5 февр.). – С. 4.

На Кинбурнской косе Национальному природному парку "Белобережье Святослава" добавили 272 гектара // Николаевские новости. – 2018. – N 140(21 нояб.). – С. 4.

На озерах Кинбурна появились островки для краснокнижных птиц : на Кинбурнской косе работники Национального природного парка "Белобережье Святослава" создали на озерах 35 искусственных островов для птиц // Николаевские новости. – 2016. – N 31(9 марта). – С. 8.

Национальный природный парк на Кинбурне отвоевал орхидейное поле и сотню гектаров земли // Николаевские новости. – 2019. – N 50(24 апр.). – С. 8.

Территория Национального природного парка "Белобережье Святослава" расширена на 136,2 гектара за счет земель госсобственности (запаса), расположенные за пределами села Покровское на Кинбурне.

Овдієнко, Н. Найшла коса на камінь: [про дискусію навколо створення національного природного парку "Білобережжя Святослава"] / Н. Овдієнко // Голос України. – 2010. – 26 трав. – С. 1, 10

Парку прирезали земли : [Национальному природному парку "Белобережье Святослава" добавили 272 гектара] // Родной причал. – 2018. – N 48(28 нояб.). – С. 1.

Тарабан, С. С думой о... пеликанах : Акция "Віднови прибережну смугу - допоможи рожевим пеліканам" в национальном природном парке "Белобережье Святослава" / С. Тарабан // Вечерний Николаев. – 2016. – N 111(4 окт.). - С. 3. – (Экология).

Тонковид, В. Парку-быть: у НПП "Білобережжя Святослава" есть руководитель : [исполняющим обязанности директора НПП назначен Юрий Козловский] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2012. – №6(21 янв.). – С. 3.

Синявский, В. Не успели на Кинбурне создать национальный парк, как его уже хотят ликвидировать: николаевские экологи рассказали, что стоит за этим «откатом» / В. Синявский // Николаевские новости. – 2010. – №50 (28 апр.). – С. 3.

Христова, Н. Кинбурн. Лето не за горами : [акция по уборке побережья на территории НПП "Белобережье Святослава" и РЛП "Кинбурнская коса"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2014. – N 64(29 мая). – С. 4 : фот.

Христова, Н. Кинбурн литературный : [акція "Літературна мандрівка"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2017. – N 52(13 мая). – С. 3 : фот.

Сотрудники Национального природного парка "Белобережье Святослава" и регионального ландшафтного парка "Кинбурнская коса" пригласили николаевских и очаковских поэтов, писателей, художников, журналистов, экологов, общественников, представителей туристической сферы на эко-литературно-культурную акцию "Літературна мандрівка".

Христова, Н. Туристический сезон: от Кинбурна до Мигии / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2018. – N 76(10 июля). – С. 2 : фот.

Информационно-рекламный тур в два лучших национальных природных парка Украины – "Белобережье Святослава" и "Бузький Гард".

Шварц, Д. Проект готов, но требует доработки : [пресс-конференция организационного комитета по разработке проекта организации территории Национального парка "Белобережье Святослава"] / Д. Шварц // Рідне Прибужжя. – 2011. – №42(16 квіт.). – С. 1.

Ястребова, И. Белобережье Святослава: рай, утопающий в мусоре : Национальный парк на Кинбурне всеми доступными способами пытается избавиться от массовых свалок / И. Ястребова // Николаевские новости. – 2015. – N 82(8 июля). – С. 5 : фот.

Вебресурси

Национальный природный парк «Білоберéжжя Святосла́ва» [Электронный ресурс] : [офіційний сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://belosvyat.com.ua/>. – Дата останнього доступу: 04.05.2020. – Назва з екрана.

Білобережжя Святослава НПП [Електронний ресурс] // Природно-заповідний фонд України : [сайт]. – Режим доступу : <http://pzf.menr.gov.ua/%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B6%D1%8F-%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BD%D0%BF%D0%BF.html>, вільний. – Дата останнього доступу: 27.04.2020. – Назва з екрана.

. – Дата останнього доступу: 04.05.2020. – Назва з екрана.

Білобережжя Святослава [Електронний ресурс] // КолоКрай : туристическая компания : сайт. – Режим доступу : <https://kolokray.com/uk/f/beloberezhe-svyatoslava.html>, вільний. – Дата останнього доступу: 04.05.2020. – Назва з екрана.

Кінбурнська коса [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада : [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/kinburnska-kosa>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Національний природний парк «Білобережжя Святослава» // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiiv.com.ua/prirodni-zoni/natsionalniy-prirodniy-park-biloberezhzha-svyatoslava>, вільний. – Дата останнього доступу: 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональні ландшафтні парки

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя»

Регіонально-ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» розташований на території Первомайського, Доманівського, Арбузинського, Вознесенського, Братського, Владіївського, Кривоозерського районів Миколаївської області. Його було створено 1994 року рішенням Миколаївської обласної ради. На сьогоднішній день він займає площу 7394,3 га.

РЛП «Гранітно-степове Побужжя» розташований на межі Подільської і Придніпровської височин та охоплює річкову долину Південного Бугу і каньйоноподібні долини його приток : Великої Корабельної, Бакшали, Мертвоводу.

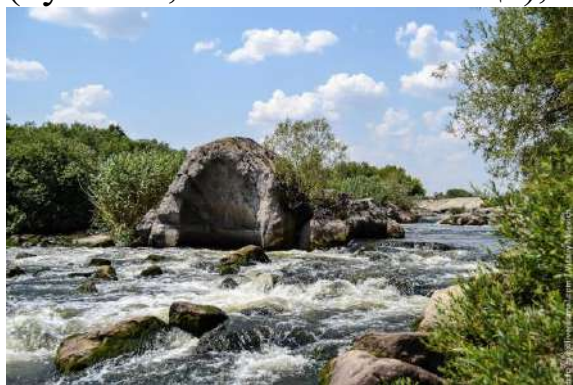
Гранітно-степове Побужжя – одна з найдавніших ділянок суші Євразії, яка не занурювалась в морські глибини вже впродовж 60 мільйонів років і

відіграла роль одного з центрів видоутворення Причорномор'я. Парк знаходиться на дуже старій в геологічному відношенні ділянці земної поверхні. На скелястих берегах видно виходи гранітів, які іноді сягають 40–60 метрів заввишки. Гранітно-степове Побужжя – це справжній гірський ландшафт серед Українського степу.

На території ландшафтного парку, в долині Південного Бугу, між селами Мигія і Олександрівка знайдено майже 100 археологічних пам'яток, які представляють безперервний хронологічний ряд від палеоліту до часів формування слов'янського етносу. Особливий інтерес представляють залишки поховань різних народів – кіммерійців, трипільців, сарматів, древніх слов'ян, римлян.

Гранітно-степове Побужжя – один з центрів біорізноманітності Причорномор'я – характеризується унікальною екосистемою зі значною кількістю реліктів та ендеміків з рослин та тварин середземноморського та гірсько-альпійського походження.

Місцева флора налічує понад 800 видів судинних рослин, з яких близько 100 занесено до Червоної книги України та Європейського червоного списку, зокрема оноосма гранітна, мерінгія і гвоздика бузька. Під кінець жаркого липня, коли більшість степових рослин вже посохли, зацвітає тирса (ковила волосиста). У межах регіонального ландшафтного парку збереглися майже всі види ковили.. Крім типового різнотрав'я (лучного, наскального тощо), тут надзвичайно багато ендеміків і реліктів із далекого геологічного минулого.

Територія парку підтримує життєдіяльність на різних стадіях життєвого циклу 36 видів ссавців, 170 видів птахів, 32 види риб. Серед тваринного світу 50 видів занесені до Червоної книги України та Міжнародних Червоних списків

До складу регіонально-ландшафтного парку входить с. Мигія – справжня гірська країна серед степів. На Мигійських порогах проводяться міжнародні змагання з плавання на байдарках та рафтах. Тут можна побачити любителів водного туризму, особливо рафтингу і водного слалому. Сформовані тут водні пороги і швидкі ріки ідеально підходять для любителів подібних видів спорту.

Унікальним і особливим для цієї місцевості є **радонове озеро**, яке

утворилося на місці кар'єру, з чистою і яскраво бірюзовою водою.

До складу РЛП «Гранітно-степове Побужжя» входить заповідна територія – **Трикратьський ліс**. На початку ХІХ століття В. П. Скаржинський заклав у маєтку «Трикрати» сад, дендрарій, лісові парники. Сьогодні це – старий, добре доглянутий масив, який є родоначальником степових лісів України. Є тут і могутні дуби, яким більше 200 років, і озеро, повне риби, і бізони, і навіть невелика популяція лелек.

Складається ліс із двох урочищ: «Василевої пасіки» і «Лабіринту». Вони охороняються законом з 1972 року. Урочище «Василева пасіка» займає понад 250 гектарів. Густі зарості, нагромадження скель, джерела з холодною кришталево-чистою водою надають їй неповторної краси. Тут росте багато лікарських рослин: валеріана, звіробій, чистотіл. Урочище ділиться на три частини, що непомітно переходять одна в іншу: «Василева пасіка», «Миронів сад» та «Виноградний сад». Посередині урочища знаходиться ставок, утворений джерелом. У «Мироновому саду» є єдина в Миколаївській області колонія сірих чапель. Ця колонія знаходиться під охороною і має величезне орнітологічно-пізнавальне значення. Недавно в урочищі з'явилися фазани. Багато тут звіробою, чистотілу, валеріани. Тут є один дуб 300-річного віку, багато 100-80-річних.

Урочище «Лабіринт» займає древню заплаву та високий корінний берег р. Арбузинка біля її злиття з річкою Мертвовод. Тут на площі 247 гектарів зібрано велику колекцію екзотичних дерев і кущів, які гармонійно поєднуються з природними лісовими й лучними ділянками, гранітними відслоненнями, запрудами, каналами і мостами.

Неподалік від Трикратьського лісу розташована система каньйонів: Арбузинський, Актівський і Петропавлівський. Каньйони виглядають вражаюче.

Арбузинський каньйон простягнувся на 1,5 км, оточений численними скелями, що складаються у химерний візерунок. Його назвали на честь річки Арбузинки, яка протікає ущелиною. Дно каньйону вкрите округлими брилами висотою до 3 м. Подекуди брили розходяться й утворюють проміжки. Згори це виглядає, наче химерний гранітний лабіринт.

Арбузинський каньйон – це неймовірні пейзажі, рельєфні скелі та мальовнича ріка, які разом утворюють картину, від якої перехоплює подих.

Актовський каньйон починається прямо в селі Актове, глибина сягає 50-70 метрів, а його площа – 250 гектарів. На дні каньйону протікає річка Мертвовод, з нею пов'язано багато легенд, починаючи зі скіфських, закінчуючи козацькими часами. У самому Актовому часто зупиняються туристи, аби подивитись на каньйон. Скелі у самому селі є найпопулярнішими серед мандрівників. Далі скелі стають крутішими та неприступнішими – саме вони користуються популярністю в альпіністів та фотографів.

Після Актовського каньйону вгору за течією Мертвоводу розташований **Петропавлівський каньйон**, названий так на честь села,

коло якого він знаходиться. Каньйон менш відвідуваний, але не менш цікавий. Тут невеликий Мертвовод прорізає розлом кристалічного щита. Прямовисна стіна 40-50 м при ще меншій ширині долини вражає. Особливо привабливий каньйон навесні, до літньої посухи. Байрачні ліси і сунічні галявини в ущелинах, первоцвіти і ендеміки, смарагдові мохи та лишайники на скелях. Серед них безліч Червонокнижних, що охороняються і рідкісних видів рослин. По берегах річки зустрічається багато птахів та тварин, зокрема зайців, лисиць, фазанів.

Література

Васильєва, М. Ф. Национальный ландшафтный парк «Гранитно-степное Побужье»: география и проблема гидротехнических сооружений / М. Ф. Васильєва // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 41 – 43.

Гранітно-степове Побужжя // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом/ заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

* * *

Акімова, А. "Лабіринт" приймав гостей / А. Акімова // Рідне Прибужжя. – 2011. – №51(12 трав.). – С. 2.

До села Трикрати завітали вихованці обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та обласної станції юних натуралістів.

Активно голосуем за Мигію! // Вечерний Николаев. – 2017. – N 80(22 июля). – С. 4.

16 июля стартовал финал Всеукраинского конкурса "Невероятные села Украины 2017". Жемчужина Николаевщины - село Мигия (Первомайский район) – попало в полуфинал конкурса.

Бойчук, С. Можжевельной роще Виктора Скаржинского исполнилось 120 лет / С. Бойчук // Южная правда. – 2016. – N 144(10 дек.). – С. 3. – (Неизвестное об известном).

В Мигие над Радоновым озером строят полукилометровую скоростную канатную дорогу // Николаевские новости. – 2017. – N 74(21 июня). – С. 8.

В Мигии открылся туристический комплекс : [в селе Мигия Первомайского района состоялось открытие туристического комплекса "Протычанская скала"] // Рідне Прибужжя. – 2017. – N 29(20 лип.). – С. 3 : фот.

В тройке красивейших мест Украины : [Актовский каньон] // Южная правда. – 2016. – N 82(21 июля). – С. 4 : фот.

По итогам международного фотоконкурса "Вики любит Землю".

Возле знаменитых Мигеевских порогов пересыхает Южный Буг // Николаевские новости. – 2018. – N 83(11 июля). – С. 8.

В Первомайском районе после запуска турбин Мигиевской ГЭС в основном русле Южного Буга, где были пороги, значительно уменьшился объем воды.

Гетьман, В. На заповідних теренах Побужжя / В. Гетьман // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – N7. – С. 52–53.

Демченко, Т. В. Про Звернення депутатів Миколаївської обласної ради до Президента України щодо ситуації зі сворення на базі регіональних ландшафтних парків «Кінбурнська коса» та «Гранітно-степове Побужжя» національних природних парків «Білобережжя Святослава» та «Бузький Гард» : Рішення від 16 квітня 2010 року №26 / Т. В. Демченко // Рідне Прибужжя. – 2010.– №44 (22 квіт.). – С. 2.

Для туристів всей страны : в селе Мигия на Первомайщине состоялось открытие туристического комплекса "Протычанська скеля" // Вестник Прибужжя. – 2017. – N 29(20 июля). – С. 1 : фот.

Івашко, О. Трикратський лабіринт / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2013. – N 213. – С. 11.

В селі на Миколаївщині відкрили меморіальний знак Віктору Скаржинському та презентували книжку про нього.

Івашко, О. Чи буде вихід з "Лабіринту" : [про Трикратський ліс] / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2011. – 2 серп. – С. 10.

Игнатчук, В. Творцу чуда в степях Николаевщины : [В. П. Скаржинский] / В. Игнатчук // Южная правда. – 2011. – №65(18 июня). – С. 4.

Картвеленко, Е. Казацкое село и красные скалы : [Мигия] / Е. Картвеленко // Вестник Прибужья. – 2012. – 20 сент. – С. 10.

Клименко, Н. Туристическая привлекательность Первомайщины возрастет в десятки раз : [открытие смотровой площадки вблизи села Мигея возле Черного (Радонового) озера] / Н. Клименко // Рідне Прибужжя. – 2016. – N 24(16 черв.). – С. 8.

Кузнецов, А. Лабиринт, но – без Минотавра : [урочище Лабирин] / А. Кузнецов // Родной причал. – 2016. – N 4(27 янв.). – С. 2 : фот. – (Места заповедные).

Кузнецов, А. Там, где Пугач-скала... / А. Кузнецов // Родной причал. – 2015. – N 29(22 июля). – С. 1.

Кулаков, В. Каньоны Мертвовода / В. Кулаков // Южная правда. – 2008. – №104 (18 сент.). – С. 8.

Кулаков, В. Пороги Южного Буга / В. Кулаков // Южная правда. – 2008. – №99 (6 сент.). – С. 4.

Лысюк, В. Даёшь заповедные земли : [Гранитно-степовое Побужье] / В. Лысюк // КРИК. – 2006. – №28 (12 июля). – С. 1, 2.

Мигія може стати неймовірним селом України : село Мигія Первомайського району потрапило до півфіналу Всеукраїнського конкурсу "Неймовірні села України-2017" // Рідне Прибужжя. – 2017. – N 25(22 черв.). – С. 3.

Мигия может стать "невероятным" селом : стартовал финал Всеукраинского конкурса "Невероятные села Украины-2017", участие в котором принимает представитель Николаевщины – село Мигия // Южная правда. – 2017. – N 82(25 июля). – С. 2.

Минэкологии и Минкультуры выступают за сохранение уникального заповедника в Николаевской области : [«Гранитно-степное Побужье»] // Николаевские новости. – 2006. – №47 (19 апр.). – С. 8.

Мирошниченко, А. Актовский каньон: ореол загадок и место силы / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2018. – N 64(16 июня). – С. 4 : фот.

Мирошниченко, А. Мигия – горный экстрим в степной Украине / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2017. – N 108(26 сент.). – С. 2

Рассказ о селе Мигия Первомайского района, расположенном на северо-западе Николаевской области. Его называют столицей

"украинского рафтинга" и "маленькой Швейцарией" за большое количество скалистых островов посреди Южного Буга, речных порогов, богатую флору и фауну и живописную природу. Оно попало в десятку финалистов всеукраинского конкурса "Невероятные села Украины-2017".

Молчанова, А. Не морем единым, или Альтернатива отдыха в Коблево, Рыбаковке и Очакове : уникальные уголки природы на севере Николаевщины: [РЛП "Гранитно-Степное Побужье"] / А. Молчанова // Николаевские новости. – 2014. – N 89(23 июля). – С. 5.

На троллее над Радоновым озером // Южная правда. – 2017. – N 81(22 июля). – С. 2.

В селе Мигия в Национальном природном парке "Бугский Гард" запустили скоростной троллей над Радоновым озером, а также открыли новый туристический комплекс "Протичанская скала".

Наточа, К. Електричний струм versus зелена ящірка? : [про регіональний ландшафтний парк "Гранітно-Степове Побужжя"] / К. Наточа ; фото О. Кремка // Однокласник. – 2010. – N9. – С. 4-7.

Островская, М. Гранитно-степное Побужье-природное чудо Украины!: [РЛП вошел в список лучших заповедных территорий Украины и стал одним из «7 природных чудес Украины»] / М. Островская// Южная правда. – 2008. – №95 (28 авг.). – С. 1, 5.

Порфирьева, Г. Степной рай Виктора Скаржинського / Г. Порфирьева // Рідне Прибужжя. – 2011. – №67(21 черв.). – С. 4.

Порфир'єва, Г. Степовий рай Віктора Скаржинського / Г. Порфир'єва // Голос України. – 2011. – №103(8 черв.). – С. 20.

Селиваник, С. Мигея – чудо в Николаевской области / С. Селиваник // 20 хвилин. – 2008. – №1 (10 янв.). – С. 25.

Тонковид, В. "Гранитно-степное Побужье" – одно из семи природных чудес Украины! / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2008. – №97 (30 авг.). – С. 3.

Трете чудо України: Гранітно-степове Побужжя // Колосок. – 2013. – N 12. – С. 30-31.

Україні потрібен Гард!: [Урочище Гард] // Культура і життя.– 2007.– №25 (20 черв.). – С. 2.

Федоров, А. Река времени : каньоны Мигии и жернова заброшенной мельницы хранят загадки украинской истории / А. Федоров // Николаевские новости. – 2013. – N 107(4 сент.). – С. 4 : фот.

Христова, Н. На земле Скаржинського / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2011. – №67(21 июня). – С. 3.

Христова, Н. "Осеннее рандеву с Виктором Скаржинским"... : [праздник в Трикратах, посвященный В. Скаржинскому] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2014. – N 126(25 окт.). – С. 4 : фот.

Христова, Н. Юбилейные настроения Бугского Гарда / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2019. – N 22(19 марта). – С. 2.

18 марта 2019 года исполнилось 25 лет со дня рождения Регионального ландшафтного парка "Гранитно-степное Побужье".

Школяров, І. Край чудесний, але поки що не «національний» / І. Школяров // Урядовий кур'єр. – 2008. – 11 липня. – С. 6.

Вебресурси

Актовський каньйон [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада : [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/aktovskyy-kanyon>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Гранітно-Степове Побужжя [Електронний ресурс] // 7 чудес України : [проект]. – Режим доступу : <https://7chudes.in.ua/nominaciyi/hranitno-stepove-pobuzhzhya-2/>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Гранітно-степове Побужжя (регіональний ландшафтний парк) [Електронний ресурс] // Туристическая компания «ТамТур» : сайт. – Режим доступу : <https://tamtour.com.ua/hranitno-stepove-pobuzhzhia-rehionalnyi-landshaftnyi-park>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Гранитно-степное Побужье [Електронний ресурс] // КолоКрай : туристическая компания : сайт. – Режим доступу : <https://kolokray.com/f/granitno-stepnoe-pobuzhe.html>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Мигія [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада : [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/mygiya>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Николаевщина Неизвестная: Бугский гард и Гранитно-Степное Побужье [Електронний ресурс] // ООО Туристическая фирма Хан-Тенгри: сайт. – Режим доступу : https://han-tengry.com.ua/ua/unexplored_bugskiy-gard/, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/regionalnyi-landshaftniy-park-granitno-stepove-pobuzhzhya>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регионально-ландшафтный парк Гранитно-степное Побужье [Електронний ресурс] // 100 уголков Украины : Достопримечательности Николаевской области : сайт. – Режим доступу :

<https://100travels.com.ua/category/oblasti/nikolaevskaya/>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Трикрати. Актово. Трикратський ліс. Каньйони [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/trikratovo-aktovo>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Трикратський ліс [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада : [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/trykratskyi-lis>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» розташований на півдні Миколаївської області, в межах Очаківського району на Кінбурнському півострові. Загальна площа Парку становить 17890,2 гектарів, з яких 5631 гектарів акваторій.

РЛП «Кінбурнська коса» створений відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» рішенням Миколаївської обласної ради народних депутатів від 15 жовтня 1992 р. № 16 з метою відродження та збереження ландшафту, флори і фауни коси, рекреацію та забезпечення організованого відпочинку трудящих і потреб місцевих жителів. Територія парку включає Кінбурнський півострів та прилеглу кілометрову акваторію Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпро-Бузького лиману у межах Очаківського району Миколаївської області.

РЛП «Кінбурнська коса» входить до складу Національного природного парку «Білобережжя Святослава». Дирекція парку перебуває в м. Очакові.

Після створення дирекції НПП «Білобережжя Святослава» більша частина території РЛП передана під охорону НПП, а РЛП «Кінбурнська коса» продовжує виконувати свої функції на площі біля 3200 га. Головне досягнення багаторічного існування парку – збереження унікальних природних місцин Кінбурнської коси, серед яких - «Орхідне поле»,

«Покровська коса», «Ковалівська сага», а також понад 5 тисяч видів тварин, рослин, грибів та лишайників. Серед них понад 200 видів занесено до Червоної книги України та Міжнародних Червоних списків. З 1999 року парк займається побудовою штучних островів та острівців для гніздування рідкісних птахів. Результати цієї роботи дають свої позитивні результати, на них навіть утворили колоніальне поселення середземноморські та тонкодзьобі мартини.

Відкриті простори півострова займають піщані степи, які тривалий час формувались в ізольованих від материка умовах. Тому тут проростає чимало рідкісних ендемічних видів рослин, які не зустрічаються більше ніде. Одна з візитівок Кінбурна – **Орхідне поле**. Площа поля перевищує 60 га і не має

аналогів не тільки в Україні, а й в усій Європі. Тут зростають 5 видів орхідей: блощичний, розмальований, болотний, салеповий та запашний. Всі вони занесені до Червоної книги України. Їх середня рясність місцями сягає 30 – 40 особин на квадратний метр, а загальна кількість – кілька мільйонів. Помилуватись цвітінням цих гарних рідкісних квітів можна з кінця квітня до середини червня.

Природа Кінбурнської коси відрізняється різноманітністю ландшафтів із специфічною флорою та фауною. На фоні цього різноманіття вирізняється **Ковалівська сага**, розташована на північно-західній околиці с. Покровка (Ковалівка) на площі біля 12 га. Сага також відома як – Геродотів ліс, інколи її називають «Вільховим гаєм» або «Рощею Гекати» (богині чаклунства).

Ковалівська сага – колишня морська затока, що сформувалась на місці існуючих раніше проток, міжострівних дельтових ділянок, являє собою низину, в самому центрі якої розташоване прісне озеро з водяною рослинністю та вільховим лісом (мегатрофне болото). Окрім, власне чорної вільхи, висота дерев якої сягає 18 м, тут ростуть такі північні рослини, як осока висока, чоловіча папороть, крушина ламка, мерингія трижилкова, тонконіг звичайний, медвежина тощо. Затінку додають також сплетіння здичавілого винограду.

В сазі гніздиться біля 30 видів птахів: крижень, фазан, садова горлиця, вивільга, шпак, кропив'янка чорноголова, сіра мухоловка, соловейко, дрізд чорний та співочий, щиглик, зяблик, костогриз, синиці:

ремез, блакитна та велика та дятли: крутиголовка, сива жовна, сирійський, малий та інші. Переважно це деревно-чагарникові лісові види.

Також тут мешкають кажани, болотні черепахи, полози, тритони, квакші та інші тварини. Природними захисниками саги є численні табуни комарів, які виводяться в болоті. На Кінбурні водиться 7 видів комарів.

Ковалівська сага знаходиться під охороною регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» та увійшла до складу об'єкту Смарагдової мережі Європи – «Кінбурнська коса» та території, важливої для охорони птахів (ІВА – території) – «Кінбурнський півострів».

Одним із найбільш цінних природних комплексів РЛП «Кінбурнська коса» є **урочище «Покровська коса»**. В урочищі виявлено 151 вид вищих судинних рослин. Ядро складають причорноморські та чорноморсько-азовські ендеміки, що потребують посиленої охорони.

Серед них: житняк пухнастоквітковий, роговик Шмальгаузена, жовтозілля дніпровське, козельці дніпровські, мачок жовтий, бурачок Борзи, плодоріжка (орхідея) болотна, ковила дніпровська та катран морський. На піщано-

черепашкових нагромадженнях Покровської коси переважають осока колхідська, колосняк чорноморський, миколайчики приморські, волошка одеська тощо.

Покровська коса є ключовим місцем масового гніздування і концентрації птахів під час сезонних міграцій та зимівлі. Вона підтримує існування пухівки (гаги), креха середнього, нерозня, малого крячка, кулика-сороки, пісочника морського та великого, кульона великого та середнього, чоботаря, орлана-білохвіста, пелікана рожевого та інших видів птахів, занесених до Червоної книги України. Покровська коса – єдине місце регулярної зимівлі куликів.

В урочищі також мешкають занесені до Червоної книги України: гадюка степова та полози каспійський і сарматський. Серед рідкісних комах: емпуза смугаста, махаон, ктир велетенський та інші види. З інших тварин живуть: курганцева миша та мишка лучна, єнотовидна собака, лисиця, ящірка піщана, часничниця звичайна та інші. Постійно косу відвідують вовки, які перепливають і на прилеглі острови.

Література

Заповідні місця // Реферати без проблем. Миколаїв та Миколаївська область: метод. посібник для учнів серед. шкіл. / упоряд. Г. Гінкул, О. Ільницька, М. Аулова. – Миколаїв: Видавець Ганна Гінкул, 2006. – С. 60-66.

Карпенко, В. Кінбурнська коса: нарис / В. Карпенко. – Одеса: Маяк, 1977. – 48 с.

Масляк, П. Кінбурнська коса / П. Масляк, П. Шищенко // Хрестоматія з географії України. – Київ: Генеза, 1994. – С. 244-246.

Кремко, А. Жемчужина юга / А. Кремко // Заповедные места Николаевщины: фотоочерк. – Одесса: Маяк, 1985. – С. 14-36.

Кустова, С. Кинбурнская коса: книга-альбом / С. Кустова, Е. Ивашко, С. Гаврилов. – Киев: Геопринт, 2010. – 144 с.: ил.

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» // Заповідні узбережжя : [путівник] / Українське товариство охорони птахів. – Київ, 2014. – С. 12-23 : іл. кольор.

Редінов, К. О. Сприяння збереженню рідкісних видів птахів в РЛП «Кінбурнська коса» / К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 30-32.

Твердовська, Л. П. Історичними стежками Кінбурнської коси : історико-етнографічний нарис / Л. П. Твердовська. – Миколаїв : Іліон, 2016. – 126 с. : іл. – (Південна бібліотека).

Твердовська, Л. П. Хроніки землі Кінбурнської : [історико-краєзнавче видання] / Л. П. Твердовська. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В., 2019. – 108 с. : фот.

Форманюк, І. В. Досвід краєзнавчої роботи регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» / І. В. Форманюк, К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2006.– С. 316-318.

Форманюк, І. В. Краєзнавча цінність Кінбурнської коси / І. В. Форманюк // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 27-29.

Чорноморський біосферний заповідник. Кінбурнська коса // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом/ заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В.М.Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

* * *

Баба-птица в небе Кинбурна : [на Кинбурнской косе встречали пеликанов] // Родной причал. – 2019. – N 16(17-23 апр.). – С. 8. – (Человек и природа).

Бондарчук, Н. Кінбурнська коса: час каміння збирати / Н. Бондарчук // Рідне Прибужжя. – 2007. – №39 (29 берез.). – С.2.

Брянський, С. Створюється острів для птахів : [на Миколаївщині побудували штучний острів для гніздування рідкісних та зникаючих видів птахів] / С. Брянський // Родной причал. – 2018. –N 24(13 июня). – С. 3.

Гаврилов, С. В начале всех времен. Геология Кинбурнской косы / С. Гаврилов // Южная правда. – 2014. – N 79(15 июля). – С. 4 : фот.

Гаврилов, С. "Кинбурнская светопись" – история полуострова в лицах : [презентация нового альбома киевской фотохудожницы Светланы Кустовой] / С. Гаврилов // Южная правда. – 2015. – N 54(19 мая). – С. 3 : фот.

Гаврилов, С. Кинбурнская стая : [стаи волков на Кинбурнской косе] / С. Гаврилов // Южная правда. – 2018. – N 65(19 июня). – С. 4 : фот. – (Лицом к лицу с природой).

Гаврилов, С. Книга о кинбурнском народе : [презентация новой книги Любови Петровны Твердовской "Историческими тропинками Кинбурнской косы"] / С. Гаврилов // Южная правда. – 2016. – N 119(18 окт.). - С. 3.

Гаврилов, С. Наши волки : [волки Кинбурнской косы] / С. Гаврилов // Вечерний Николаев. – 2011. – №144(17 дек.). - С. 3.

Государство таки забрало назад полгектара орхидейного поля на Кинбурнской косе // Николаевские новости. – 2020. – N 11(22 янв.). – С. 2.

Гымбиль, А. Жемчужина у моря / А. Гымбиль // Южная правда. – 2010. – №69 (1 июля). – С. 7.

Демченко, Т. В. Про Звернення депутатів Миколаївської обласної ради до Президента України щодо ситуації зі сворення на базі регіональних ландшафтних парків «Кінбурнська коса» та «Гранітно-степове Побужжя» національних природних парків «Білобережжя Святослава» та «Бузький Гард»: Рішення від 16 квітня 2010 року №26/ Т.В. Демченко // Рідне Прибужжя. – 2010. – №44 (22 квіт.). – С. 2.

Дюмин, А. Кинбурн взывает о помощи. Услышит ли этот призыв сельский голова Агафонов? / А. Дюмин // Рідне Прибужжя. – 2017. – N 36(7 верес.). – С. 5

Івашко, О. На межі інтересів / О. Івашко // Рідне Прибужжя. – 2017. – N 38(21 верес.). – С. 20 : фот. кольор.

Унікальну Кінбурнську косу можуть знищити зростаючі бізнес-апетити, неконтрольований потік туристів і законодавчі прогалини.

Івашко, О. Що вберегло Кінбурнську косу / О. Івашко // Рідне Прибужжя. – 2019. – № 44(31 жовт.). – С. 15.

Перший в Україні регіональний ландшафтний парк "Кінбурнська коса" святкує день народження. 27 років тому Миколаївська обласна рада ухвалила доленосне рішення для збереження природи Кінбурна, створивши регіональний ландшафтний парк "Кінбурнська коса".

Івашко, Е. На стыке моря и лимана : [хутор «Крутая осыпь»] / Е. Івашко // Горожанин. – 2007. – №5. – С. 40 – 41.

Кінбурнська коса, або краса, якої немає в кіно // Однокласник. – 2017. – № 11. – С. 25-27.

Кінбурнська коса нікому не передається : [про передачу Миколаївської частини Кінбурнської коси Херсонській області] // Рідне Прибужжя. – 2015. – № 23(4 черв.). – С. 2.

Кинбурн: орхидное поле вернули государству // Вечерний Николаев. – 2018. – № 54(15 мая). – С. 1.

Апелляционный суд Николаевской области вернул в собственность государства большую часть орхидного поля на Кинбурнском полуострове.

Кинбурнская коса – исчезнувший рай // Южная правда. – 2013. – № 17(14 февр.). – С. 3.

"Кинбурнская коса" и "Бугский Гард" в ТОП-10 // Южная правда. – 2019. – № 87(16-19 нояб.). – С. 3

В этом году в рамках "Вики любит Землю" впервые была организована отдельная спецноминации "Лучшая аэрофотосъемка", куда принимались фото с дрона, квадрокоптера или любого другого летательного аппарата. В ТОП-10 номинации попали сразу две достопримечательности Николаевской области.

Ковалівська сага // Родной причал. – 2019. – № 41(9-15 окт.). – С. 4 : фот. – (Наш край – Миколаївщина).

Ковалівська сага (Геродотова Гілея, Геродотовий ліс) - ділянка Регіонального ландшафтного парку "Кінбурнська коса".

Колесник, А. Там, где когда-то Гилея была / А. Колесник // Вечерний Николаев. – 2005. – №3(15 янв.). – С.4.

Коса дикої природи // Юний натураліст. – 2009. – №2. – С. 15.

Кравченко, Ю. РЛП «Кінбурнська коса» – 15 років / Ю. Кравченко // Рідне Прибужжя. – 2007. – №121 (13 жовт.). – С. 2.

Криницкий, О. Там чудеса.../ О. Криницкий // Рідне Прибужжя. – 2009. – №96 (3 верес.). – С. 4.

Кузнецов, А. Кинбурн в древности: место культов, ремесел и промыслов : наша история / А. Кузнецов // Южная правда. – 2012. – №65(16 июня). – С. 3 : фот.

Любарцева, В. Молодые побеги Кинбурна / В. Любарцева // Вестник Прибужья. – 2007. – №50 (13 дек.). – С. 15.

Любарцева, В. На сколько хватит Кинбурна?: [история и современность Кинбурнской косы] / В. Любарцева // Южная правда. – 2006. – №59 (30 мая). – С. 1.

Любарцева, В. О Кинбурнской косе и еще кое о чем... / В. Любарцева // Южная правда. – 2009. – №37 (2 апр.). – С. 8.

Магия Кинбурнской косы: [презентация книги-альбома «Кинбурнская коса»] // Наш город. – 2010. – №18 (5 мая). – С. 16.

Машкин, Н. Коса и защитники / Н. Машкин // Рідне Прибужжя. – 2008. – №114 (9 жовт.). – С. 1.

Мехеда, В. Кинбурнская коса должна стать Национальным парком / В. Мехеда // КРИК. – 2006. – №35 (30 авг.). – С. 1, 2.

Мирошниченко, А. Волки атакуют / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2013. – N 34(28 марта). – С. 1, 2.

Мирошниченко, Е. Розовый пеликан на даче: как спасти уникальную природу Кинбурна? / Е. Мирошниченко // Южная правда. – 2010. – №90 (19 авг.). – С. 3.

Михайлик, А. Кинбурн – мера нашей культуры / А. Михайлик // Южная правда. – 2007. – №78 (19 июля). – С. 5.

На Кинбурне знаменитое орхидейное поле передали в частные руки // Николаевские новости. – 2016. – N 25(24 февр.). – С. 8.

На Кинбурне создали искусственный остров для птиц // Вечерний Николаев. – 2018. – N 67(16 июня). – С. 1.

На территории регионального ландшафтного парка "Кинбурнская коса" построен искусственный остров площадью 300 кв. м для гнездования редких и исчезающих видов птиц.

На Кинбурнской косе девять гектаров уникального в Европе орхидейного поля находились в частных руках // Николаевские новости. – 2018. – N 59(16 мая). – С. 3.

Наточа, Е. Белобережье – это и есть Кинбурн / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2009. – №129 (19 нояб.). – С. 8.

Наточа, Е. В борьбе за дело Кинбурнской косы : [к 20-летию РЛП "Кинбурнская коса"] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2012. – №123(27 окт.). – С. 3 : фот.

Наточа, Е. Даже ровые скворцы прилетели : [птицы на Кинбурнской косе] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2012. – №71(26 июня). – С. 4 : фот.

Наточа, Е. Кинбурн – жизнь без границ / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2006. – №113 (28 сент.). – С. 3.

Наточа, Е. "Кинбурн – жизнь"... Борьба продолжается / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2011. – №30(17 марта). – С. 5.

Наточа, Е. Кинбурн: жизнь или очередной всплеск эмоций? : [беседа за "круглым столом"] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2011. – №51(12 мая). – С. 5.

Наточа, Е. Кинбурн: игра все азартнее, а правил нет / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2007. – №12 (1 февр.). – С. 4.

Наточа, Е. Кинбурн терпит бедствие / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2007. – №64 (2 июня). – С. 3.

Наточа, Е. Кукла, Степашка и три пары голубей : [мини-зоопарк при Кинбурнском лесничестве пополнился новыми обитателями] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2013. – N 136(30 нояб.). – С. 3.

Наточа, Е. Магія Кінбурнської коси / Е. Наточа // Однокласник. – 2009. – №7. – С. 4, 7.

Наточа, Е. Малиновки услышав голосок... : [о проблемах зимовки рассказал орнитолог РЛП "Кинбурнская коса" Константин Рединов] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2015. – N 10(27 янв.). – С. 4.

Наточа, Е. На Кинбурне решили создавать национальный парк. В принципе.../ Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2008. – №47 (22 апр.). – С. 2.

Наточа, Е. Окольцована, околдована... : [акция по кольцеванию птиц на Кинбурнском полуострове] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2011. – №121(27 окт.). – С. 5.

Наточа, Е. Черное море: спасите!: [директору регионально-ландшафтного парка «Кинбурнская коса» З. И. Петровичу вручена международная награда – Черноморская медаль за личный вклад в охрану окружающей среды Черного моря] / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2007. – №135 (10 нояб.). – С. 3.

Невская, О. Черные пятна на белых песках Кинбурнской косы / О. Невская // Николаевские новости. – 2008. – №80 (2 июля). – С. 5.

Нежигай, И. Кинбурн. Рымбы. Дальше – только море / И. Нежигай // Вечерний Николаев. – 2009. – №86 (8 авг.). – С.4.

О тех, кто хранит Кинбурн : [25-летие регионального ландшафтного парка "Кинбурнская коса"] // Вечерний Николаев. – 2017. – N 117(21 окт.). – С. 3 : фот.

Остров для редких птиц на Кинбурне // Южная правда. – 2018. – N 64(16 июня). – С. 1.

«Паевание» земель Кинбурнской косы уничтожит ее экосистему // Вечерний Николаев. – 2008. – №44 (15 апр.). – С. 1.

Паламарюк, П. Долго ли будет продолжаться противостояние / П. Паламарюк // Южная правда. – 2006. – №109 (28 сент.). – С. 3.

Перлина України: чорноголові чайки // Юний натураліст. – 2009. – № 6. – С. 14.

Подгорный, Р. Птицы Кинбурна под угрозой / Р. Подгорный // Южная правда. – 2009. – №88 (15 авг.). – С. 3.

Полетели! : [ежедневно на Кинбурнскую косу с речвокзала Николаева будет ходить "ракета"] // Родной причал. – 2017. – N 27(5 июля). – С. 1.

Порфирьева, Г. Кинбурн: в ожидании нового статуса / Г. Порфирьева // Рідне Прибужжя. – 2011. – №69(25 черв.). – С. 1.

Про затвердження схеми функціонального зонування території регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса»: Рішення Миколаївської обласної ради від 16 березня 2007 року №9 // Рідне Прибужжя. – 2007. – №42 (5 квіт.). – С. 3.

Прокуратура Николаевской области возвращает земли на Кинбурне и берега Южного Буга : [на Кинбурне незаконно отдали землю в частные руки] // Николаевские новости. – 2015. – N 100(19 авг.). – С. 3.

Пустовит, Ю. Кінбурнське диво: знову під прицілом уваги / Ю. Пустовит // Рідне Прибужжя. – 2008. – №141 (11 груд.). – С. 1.

Реулец, I. Зберегти скарби Кінбурну / I. Реулец // Рідне Прибужжя. – 2004. – 10 лип. – С.3.

Розумий, С. Знаменитый "у лукоморья дуб зеленый", возможно растет на Николаевщине : [а именно на Кинбурнской косе, в заповедном Волыжином лесу] / С. Розумий // Вечерний Николаев. – 2013. – N 85(1 авг.). – С. 8 : фот.

Романюк, А. Мотивы Кинбурнского леса: николаевские лесоводы начали компанию посадки леса на Кинбурнской косе / А. Романюк // Южная правда. – 2007. – №22 (24февр.). – С. 3.

Роцин, А. Зеленый патриарх Кинбурна : [черешчатый дуб] / А. Роцин // Родной причал. – 2016. – N 6(10 февр.). – С. 2. – (Места заповедные).

Сайковский, А. Кинбурн: стена непонимания все выше: конфликт / А. Сайковский // Вечерний Николаев. – 2010. – №70 (19 июня). – С. 3.

Степанов, В. Обращение к главе Николаевской областной государственной администрации А. Ю. Савченко : [о проблемах Кинбурнской косы] / В. Степанов // Вечерний Николаев. – 2017. – N 107(26 сент.). – С. 3.

Валерий Степанов, лауреат Государственной премии, зам. гл. редактора газеты "Южная правда" о своем пребывании на Кинбурнскую косе.

Суд вернул заповедную землю Кинбурна : девять гектаров территории Кинбурнской косы, в том числе уникальное орхидейное поле,

вернулись в государственную собственность // Вечерний Николаев. – 2017. – № 62(8 июня). – С. 1.

Твердовская, Л. Кинбурн 240 лет назад / Л. Твердовская // Южная правда. – 2015. – № 14(5 февр.). – С. 4 : фот.

Восстановить события тех времен поможет уникальный документ «Топографическое описание доставшимся по мирному трактату отъ Отоманської Порты во владение Россійської Империи землям, 1774 года», автор инженер-подполковник Томилов.

Твердовская, Л. Ракова сечь на Кинбурне / Л. Твердовская // Южная правда. – 2015. – № 81(25 июля). – С. 3. – (История).

Толочик, П. До півострова орхідей – сто миль / П. Толочик // Рідне Прибужжя. – 2006. – №63 (20 трав.). – С. 4.

Толочик, П. Йдемо на допомогу Кінбурну, або Як зберегти наші рукотворні ліси, їх фауну / П. Толочик // Рідне Прибужжя. – 2007. – №96 (18 серп.). – С.3.

Тонковид, В. Академик Дегодюк – «За» Кинбурн!: [экологическая ситуация на Кинбурнской косе] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2008. – №90 (12 авг.). – С.2.

Тонковид, В. На тонком волоске : [проблемы Кинбурнской косы] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2011. – №56(24 мая). – С. 3.

Тонковид, В. Решение о зонировании РЛП "Кинбурнская коса"-незаконное / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2011. – №142-143(15 дек.). – С. 7.

Удивительный мир природы // Вестник Прибужжя. – 2019. – № 48(28 нояб.). – С. 7 : фот.

Сразу две достопримечательности Николаевщины попали в ТОП-10 номинации "Вики любит Землю": "Кинбурнская коса" и "Бугский Гард".

Филиппова, Т. "Зона" для Кинбурна / Т. Филиппова // Рідне Прибужжя. – 2015. – № 35(27 серп.). – С. 6-7 : фот.

В Министерстве экологии и природных ресурсов Украины на разработке находится документ – проект зонирования, который будет определять на ближайшие десять лет судьбу уникального природного уголка Николаевской области – Кинбурнской косы.

Филиппова, Т. Прибыльный бизнес по-кинбурнски / Т. Филиппова // Рідне Прибужжя. – 2014. – № 33(14 серп.). – С. 6-7.

Христова, Н. В защиту Черного моря : [экологический марафон в РЛП "Кинбурнская коса"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2011. – №128(12 нояб.). – С. 4 : фот.

Христова, Н. Кинбурн. История в документах и фотографиях : [новая книжка Любови Твердовской "Хроніки землі Кінбурнської"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2019. – № 87(14 нояб.). – С. 7 : фот.

Любовь Петровна Твердовская более 30 лет живет на Кинбурне, преподает историю в Васильевской школе.

Христова, Н. Кинбурн. Лето не за горами : [акция по уборке побережья на территории НПП "Белобережье Святослава" и РЛП "Кинбурнская коса"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2014. – N 64(29 мая). – С. 4 : фот.

Христова, Н. Кинбурн литературный : [акція "Літературна мандрівка"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2017. – N 52(13 мая). – С. 3 : фот.

Сотрудники Национального природного парка "Белобережье Святослава" и регионального ландшафтного парка "Кинбурнская коса" пригласили николаевских и очаковских поэтов, писателей, художников, журналистов, экологов, общественников, представителей туристической сферы на эко-литературно-культурную акцию "Літературна мандрівка".

Христова, Н. Кинбурнская ассамблея : [в Центре экологической информации и культуры на базе библиотеки-филиала №2] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2018. – N 9(25 янв.). – С. 5.

Христова, Н. Кинбурнские встречи: [рассказ о Кинбурнской косе] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2010. – №128 (2 нояб.). – С.3.

Христова, Н. Остановите дерибан Кинбурнской косы / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2007. – №86 (24 июля). – С. 2.

Христова, Н. Чистота - залог здоровья... Кинбурна : [экологическая акция "Чистый Кинбурн" пройдет в рамках Всеукраинской акции "Сделаем Украину чистой вместе"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2016. – N 30(19 марта). – С. 3.

Что будет с Кинбурном? : [о передаче николаевской части Кинбурнской косы Херсонской области] // Южная правда. – 2015. – N 60(4 июня). – С. 1.

Шведова, З. Дикая орхидея Украинского Причерноморья / З. Шведова // Вечерний Николаев. – 2006. – №61 (25 мая). – С. 5.

Экологи защитили в суде Кинбурнскую косу от решений депутатов облсовета // Николаевские новости. – 2008. – №56 (7 мая). – С. 2.

Яка доля очікує РЛП "Кінбурнська коса"? // Рідне Прибужжя. – 2013. – N 9(28 лют.). – С. 3.

Ястребова, И. Крылья Кинбурнского леса: Чтобы увидеть чудеса нашей планеты, николаевцы летят за тридевять земель. А многие из них есть совсем рядом.../ И. Ястребова // Николаевские новости. – 2009. – №109 (9 сент.). – С. 4.

Яцина, И. Кинбурн – край синих озёр / И. Яцина // Южная правда. – 2005. – №55 (26 мая). – С. 6.

Вебресурси

Біорізноманіття урочища Покровська коса [Електронний ресурс] // Очаковський портал : сайт. – Режим доступу : <http://www.ochakiv.info/articles/5738081130905600>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Кінбурнська коса [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада : [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/kinburnska-kosa>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Кінбурнська коса [Електронний ресурс] // ОТЕЛЬ «Форт Геліос» : [сайт]. – Режим доступу : <http://www.fortgelios.com.ua/kinburn/>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Природними стежками Ковалівської саги [Електронний ресурс] // Очаковський портал : сайт. – Режим доступу : <http://www.ochakiv.info/articles/5686950430244864>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/priodni-zoni/regionalniy-landshaftniy-park-kinburnska-kosa>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» розташований на ділянці долини р. Інгул в межах Новобузького району Миколаївської області. Створений рішенням Миколаївської обласної ради від 17 грудня 2002 року на площі 3152,7 гектара. Дирекцію парку створено 2007 року. Вона розташована в селі Софіївка Новобузького району.

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» – складова частина природно-заповідного фонду України. Парк створений з метою збереження в природному стані ділянки долини річки Інгул з її типовими та унікальними природними комплексами (фрагментами цілинного степу, гранітними відслоненнями, водотоками, лісовими насадженнями).

В межах парку знаходяться два заказники: гідрологічний «Софіївське водосховище» (417 га) та ботанічний «Пелагіївський заказник» (123,5 га) – степова балка, де збереглися угруповання формацій різних видів ковили.

Софіївське водосховище, навколо якого створено парк, – друге за розмірами в Миколаївській області, а Софіївський гідровузол – єдиний за своїм проектним рішенням. Тут розташований найбільший на

Миколаївщині штучний водоспад. Сама водойма має статус гідрологічного заказника під назвою «Софіївське водосховище». А балка неподалік с. Пелагеївка є ботанічним заказником. Саме з неї розпочалося заповідання особливо цінних природних комплексів у Новобужжі та історія створення регіонального ландшафтного парку «Приінгульський».

Територія РЛП «Приінгульський» – це середовище існування багатьох рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, занесених до списків спеціальної охорони. Тут зростають астрагал блідий, оставник одеський, льонок Біберштейна, очиток Борисової, пустельниця жорстка, які охороняються відповідно до Світової червоної книги.

Більше 20 видів рослин, які тут зростають, занесено до Червоної книги України. Це – брандушка різнобарвна, дрік скіфський, карагана скіфська, тюльпани бузький та дібровний, півники понтичні, рябчик руський, сім видів ковили та інші. З рідкісних для Миколаївщини рослин тут відмічені півники солелюбні, ломиніс цілолистий, кермек широколистий, деревій тонколистий та інші. В парку зберігаються сім рослинних угруповань, які занесено до Зеленої книги України.

На цій заповідній території мешкає близько 2000 видів комах, 18 видів риб, 3 види земноводних, 5 видів плазунів, понад 100 видів птахів, 19 видів ссавців. Серед рідкісних та зникаючих видів тварин, що перебувають під охороною держави, варто відзначити поліксену, махаона, сколію-гіганта, ксилокопу звичайну, жовтобрюха, канюка степового, горностая, тхора степового, видру річкову та ін.

Приінгулля багате на мальовничі куточки природи та видатні об'єкти. Найбільш цікавими для відвідування є плато «Чортів міст», скеля Стовп, берег кам'яних химер, острів, скеля Пугач, порожки, рукотворний каньйон, штучний водоспад, Садиба Тропіних, Щорсівський парк, підвісний міст через р. Інгул, Свято-Михайлівський храм та інші.

«Чортів міст» – це кам'янисте плато, підняте над місцевістю. З нього відкриваються мальовничі пейзажі на Софіївське водосховище, цілинні ділянки степу, сплетіння річок Стовпова та Інгул. Можна доторкнутися до вікового каміння віком 1,8 – 2,1 мільярдів років. Кам'яні залишки чудернацького «мосту»

розташовані в гирловій ділянці р. Стовпова. Назва території пов'язана з історією про двох братів-турків, які влаштували тут платну переправу через річку. Смаглявих турків місцеві жителі прозивали чортами, так і увішла у вжиток назва «Чортів міст».

Скеля «Стовп» поважно височіє на острові між мальовничими петлями річок. Тут проглядаються контури кількох (вважають сімох) скам'янілих богатирів, які захищали свій край від набігів завойовників, але були зачаровані хазаро-іудейським чаклуном. Він скам'янів разом з воїнами.

Скеля «Пугач» має чудернацькі форми через структуру порід та процеси вивітрювання. Залежно від кута зору, положення сонця та багатства уяви спостерігача тут вимальовуються чудернацькі образи. Скеля з лівого берега Софіївського водосховища виглядає, як обличчя велета, з правого – знайдемо образ

жінки з довгим волоссям.

Рукотворний каньйон – приховане серед степу творіння з прямовисними скелями, бурхливим водотоком. Це – частина діючого Софіївського гідровузла. Водоскид (нове русло) збудований методом вибухів.

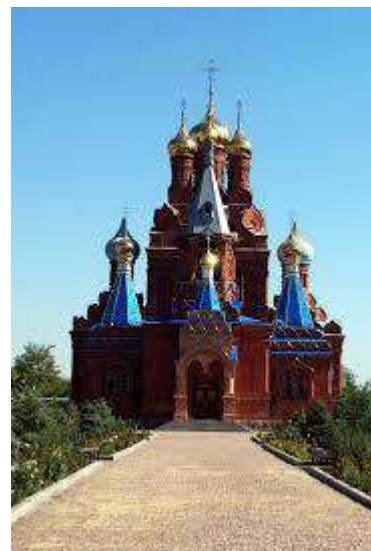
Підпірна стіна Софіївського водосховища після бурхливого танення снігу чи сильних злив перетворюється у величний водоспад. Потужний потік води несеться по гранітному каньйону. Це – найбільший штучний водоспад у Миколаївській області. Милуватись цим явищем з'їжджається багато туристів.

Підвісний міст через р. Інгул – дерев'яний місток на тросах через р. Інгул для пішохідного сполучення жителів с. Щорсове та с. Софіївки.

Такий міст викликає захоплення у відпочиваючих, оскільки таких споруд збереглося дуже мало. Це – одне з улюблених місць фотографування туристів.

Свято-Михайлівський храм Свято-Михайлівського Пелагеївського жіночого монастиря – місце паломництва та поновлення життєдатних сил з мальовничою природою довкола. Це – трьохпрістольна, дванадцятикупольна церква, пам'ятник архітектури початку ХХ ст. з

неповторними архітектурними рішеннями.

Храм побудовано з червоної цегли, заввишки 47 метрів. В степу здалеку видно 12 веж храму, увінчаних дзеркальними хрестами. Хрести зроблені так, що сонце, коли сходить та заходить, виблискує на них всіма кольорами райдуги.

Будівництво храму завершено 1904 року. Його зводили брати Андрій і Михайло Дуриліни в пам'ять про матір Пелагею, яка трагічно загинула. Церковна служба проводилась до 1932 року. Далі, аж до 1986 року храм використовувався як комора, завдяки чому не був зруйнований. У Другу світову війну в нього потрапив лише один снаряд, не спричинивши великої шкоди. Церковна служба відновилась 25 квітня 1992 року. З 1996 року тут організовано жіночий монастир.

Література

Перлини Прибужжя // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом / заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

Романенко, М. М. Створення та становлення регіонального ландшафтного парку "Приінгульський" / М. М. Романенко, С. В. Куценко, О. В. Шепель // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження : збірник наукових матеріалів X Миколаївської обласної краєзнавчої конференції. 20-21 жовтня 2016 року / Управління культури, національностей та релігій Миколаївської облдержадміністрації, Миколаївський обласний краєзнавчий музей ; ред. рада : М. Ф. Димитров (голова) та ін. – Миколаїв : Іліон, 2016. – С. 200-202.

* * *

Абрамова, Н. Перлини Новобузького краю: [РЛП «Приінгульський»]/ Н. Абрамова // Рідне Прибужжя. – 2008. – №129 (13 листоп.). – С. 2.

Белый, А. Новое «гнездо» «Приингульского»: [маєток О. Тропіна біля Інгулу в Софіївці перейшло у володіння РЛП «Приінгульський»]/ А.Белый// Южная правда. – 2008. – №36 (29 марта). – С. 3.

В долине седого Ингула : [Региональный ландшафтный парк "Приингульский"] // Родной причал. – 2019. – N 46(13-19 нояб.). – С. 1. – (Наш край – Миколаївщина).

Голубева, Т. Выбираем семь чудес Николаевщины: Региональный ландшафтный парк «Приингульский»/ Т. Голубева // Южная правда. – 2008. – №131 (20 нояб.). – С. 6.

Жемчужина Приингулья // Родной причал. – 2016. – N 2(13 янв.). – С. 2 : фот. – (Места заповедные).

Завітайте в ландшафтний парк "Приінгульський" // Рідне Прибужжя. – 2014. – N 22(29 трав.). – С. 20.

Знайомство з Приінгуллям // Рідне Прибужжя. – 2015. – N 48(26 листоп.). – С. 15.

Івашко, О. Храм серед степу / О. Івашко // Щотижня. – 2009. – №12 (25 берез.). – С. 6.

Івашко, Е. Храм в степи : [Свято-Михайловський храм в селі Пелагеевка] / Е. Івашко // Вестник Прибужжя. – 2009. – №19(7 мая). – С. 7.

Король, Я. Величава свіча : за духовне здоров'я нації : [Свято-Михайлівський храм Свято-Михайлівського Пелагеївського монастиря] / Я. Король // Автограф Век ХХІ. – 2010. – N18. – С. 62-65.

Куценко, С. Прекрасний куточок Приінгулля : [ландшафтний парк "Приінгульський"] / С. Куценко // Рідне Прибужжя. – 2014. – N 3(16 січ.). – С. 9.

Мирошниченко, А. Региональные ландшафтные парки Николаевщины открывают туристический сезон : Региональные ландшафтные парки "Тилигульский" и "Приингульский" презентовали свои эколого-образовательные центры / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2019. – N 29(13-16 апр.). – С. 2.

Молчанова, А. Красоты Николаевщины: Приингульский парк и его тайны / А. Молчанова // Николаевские новости. – 2014. – N 98(13 авг.). – С. 5

Мы долго мечтали об этом : [розмова з науковим співробітником РЛП «Приінгульський» В. С. Королем] // Южная правда. – 2007. – №141 (13 дек.). – С. 8.

Никитин, В. Открытие петроглифов на берегу реки Ингул / В. Никитин // Южная правда. – 2019. – N 85(9-12 нояб.). – С. 5.

Уникальные петроглифы впервые в истории археологии выявлены на территории степной Украины Регионального ландшафтного парка "Приингульский".

Олейников, Ю. Полевой маршрут: Региональный ландшафтний парк «Приингульський» / Ю. Олейников // Южная правда. – 2005. – №88 (16 авг.). – С. 3.

Потенційно привабливі : [у стінах МОУБ презентували туристичний потенціал об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївщини] // Родной причал. – 2019. – N 16(17-23 апр.). – С. 8.

Тонковид, В. "Ингул-2011": дети обнаружили редкие растения : [участники молодежной экологической экспедиции "Ингул-2011", которая прошла в РЛП "Приингульський", провели инвентаризацию

флоры и фауны] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2011. – №71(2 июля). – С. 4.

Фуга, Л. Манит к себе величественный храм... / Л. Фуга // Южная правда. – 2008. – №67 (19 июня). – С. 7.

Христова, Н. Близится время туристического сезона / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2019. – №30(16 апр.). – С. 3.

В областной универсальной научной библиотеке состоялась презентация эколого-образовательных центров региональных ландшафтных парков "Тилигульский" и "Приингульский".

Христова, Н. Добро пожаловать в Пелагеевку! : [ландшафтный парк "Приингульский"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2015. – №63(13 июня). – С. 4

Христова, Н. Духовное наследство / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2009. – №126 (12 нояб.). – С. 8.

Христова, Н. Заповедник в Ингульской степи / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2008. – №67 (14 июня). – С. 3. – (12 чудес земли Святого Николая)

Чиженко, А. Перлина Новобузького району: [Ландшафтный парк «Приингульский»] / А. Чиженко // Рідне Прибужжя. – 2007. – №134 (13 листоп.). – С. 1.

Чиженко, А. Твердыня святого Михаила / А. Чиженко // Рідне Прибужжя. – 2008. – №134 (25 листоп.). – С. 1.

Ястребова, И. В поисках одного из семи природных чудес Николаевщины: [РЛП «Приингульский»] / И. Ястребова // Николаевские новости. – 2008. – №137 (12 нояб.). – С. 3.

Вебресурси

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» [Електронний ресурс] : [офіційний сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://pryingul.inf.ua/>. – Дата останнього доступу: 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» [Електронний ресурс] // Мандруй Міколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/priodni-zoni/regionalniy-landshaftniy-park-priingulskiy>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» [Електронний ресурс] // Україна Інкогніта : сайт. – Режим доступу : <http://ukrainaincognita.com/ru/mykolaivska-oblast/novobuzkyi-raion/sofiivka/regionalnyi-landshaftnyi-park-pryingulskiy>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Пам'ятки Миколаївської області. Регіональний ландшафтний парк Приінгульський [Електронний ресурс] // Сам собі Мандрівник : сайт. – Режим доступу : <http://samsobi.com.ua/index.php/ukraine/black-sea-region/128-mk-pryingul>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Приінгульський ландшафтний парк [Електронний ресурс] // КолоКрай : туристическая компания : сайт. – Режим доступу : <https://kolokray.com/uk/f/priingulskiy-landshaftnyy-park.html>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Приінгульський [Електронний ресурс] // Управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://ecolog.mk.gov.ua/ua/RLP/pryingulskiy/>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Свято-Михайлівський Пелагеївський монастир [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна рада : [офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://www.mk-oblrada.gov.ua/svyato-myhaylivskyy-pelageivskyy-monastyr>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» включає узбережжя та прилеглі акваторії Тилігульського лиману в межах Березанського району Миколаївської області загальною площею 8195,4 гектара. Парк створено 1995 року. До його складу також увійшов орнітологічний заказник місцевого значення «Пониззя Тилігульського лиману».

Приводом для створення парку послужило те, що Тилігульський лиман є одним з небагатьох водно-болотних угідь, де збереглися природні морські ландшафти. Екосистема лиману має унікальні умови для життя тваринних і рослинних організмів. Акваторія Тилігульського лиману є однією з найчистіших водойм Північного Причорномор'я і представляє велику цінність для біологічного розмаїття регіону.

Парк забезпечує збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів Тилігулу, умови для організованого туризму і відпочинку, проведення наукових досліджень, пропаганду екологічних знань.

Як унікальний природний комплекс, Тилігульський лиман включено до

переліку водно-болотних угідь, що мають міжнародне значення, головним чином, як середовище існування водоплавних птахів.

Довжина Тилігульського лиману сягає 60 кілометрів, ширина – до 4,5 кілометра. Це найглибший закритий водойом регіону, максимальна глибина – 21 метр. Тут неймовірно чиста вода, прозорість якої досягає до 7 метрів. Але найбільша унікальність Тилігула в тому, що його вода має океанічну солоність – 30-32 проміле, тоді як в Чорному морі цей показник сягає лише 17-18. Лиман відділений від Чорного моря широким піщаним пересипом. Їх з'єднує лише штучно створений канал.

У заповідному об'єкті добре збереглася природна рослинність, яка представлена водними угрупованнями, трав'янистими болотами, засоленими луками, солончаками і солонцями, справжніми та кам'янистими степами, деревно-чагарниковими заростями. Поблизу Ташинської затоки та гирла річки Царега розкинувся один із найбільших на Півдні України незайманих степових масивів. Це вплинуло на багатство флори узбережжя Тилігульського лиману, яка нараховує близько 620 видів судинних рослин.

У багатоводні роки після весняних повеней тут у великій кількості трапляються лящ, тараня, судак, короп, карась та інші прісноводні види. Усього ж у лимані в різні роки його існування було зареєстровано 62 види риб, у тому числі 8 вселенців. Сьогодні у ньому мешкає не більше, ніж 30 представників іхтіофауни. Серед них промислове значення мають лише атерина, хамса, бички та кефалі.

Тилігул – місце масового гніздування та концентрації птахів під час сезонних міграцій, де можна зустріти близько 270 видів пернатих.

Загальна чисельність птахів, котрі зупиняються на прольоті в межах лиману та його узбережжя, іноді сягає 50 тисяч особин.

Територія регіонального ландшафтного парку має важливе культурне значення. На узбережжі лиману виявлено низку поселень епохи пізньої бронзи, античної доби, черняхівської культури. Тилігул був одним із районів найбільш ранньої українсько-козацької колонізації. Він здавна використовувався людьми для вилову риби та мореплавства.

На території парку підтримується в належному стані 5 рекреаційних ділянок: Коблівська, Червоноукраїнська, Анатоліївська, Атаманська і Ташинська.

На пересипі лиману, вздовж узбережжя Чорного моря, розміщений кліматичний курорт «Коблеве» з відповідною інфраструктурою.

Важливим ресурсом для розвитку цього рекреаційного комплексу є лікувальні грязі Тилігулу. Вони можуть широко використовуватись для лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, захворювань шкіри тощо.

Усе це забезпечує широкі можливості для розвитку в межах парку екологічного туризму та різних видів рекреаційної діяльності, активність яких у світі щорічно зростає. Уже традиційними на Тилігульському лимані та його мальовничих берегах стали пляжний відпочинок, любительське рибальство, прогулянки на човнах і кайтинг, пішохідні подорожі, пізнавальні екскурсії, наукові експедиції, польові практики і спостереження за птахами.

Література

Болтенко, О. А. Біорозмаїття Тилігульського лиману / О. А. Болтенко, О. А. Новокрещенин, К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. V Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Атол, 2004. – С. 12.

Заповідні місця // Реферати без проблем. Миколаїв та Миколаївська область: метод. посібник для учнів серед. шкіл. / упоряд. Г. Гінкул, О. Ільницька, М. Аулова. – Миколаїв: Видавець Ганна Гінкул, 2006. – С.60-66.

Тилігульський лиман. Коблеве // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом / заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

Редінов, К. О. Орнітофауна регіонального ландшафтного парку «Тилігульський» в гніздовий період/ К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 36-40.

Редінов, К. О. Орнітофауна Тилігульського лиману: стан вивчення, моніторинг, питання охорони / К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. V Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Атол, 2004. – С. 13-16.

Редінов, К. О. Природоохоронна цінність Тилігульського лиману/ К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 33-36.

Редінов К. О. Рідкісні види птахів на Тилігульському лимані/ К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2006. – С. 321-323.

Редінов К. О. Рідкісні види птахів на Тилигульському лимані / К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2006. – С. 321-323.

Редінов К. О. Природоохоронна цінність Тилигульського лиману / К. О. Редінов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 33-36.

* * *

2 лютого – Всесвітній день водно-болотних угідь : [Тилигульський лиман та Ягорлицька затока] // Рідне Прибужжя. – 2011. – №12(3 лют.). – С. 2.

В Тилигульський лиман зашла вода из Черного моря! // Николаевские новости. – 2018. – N 2(3 янв.). – С. 3.

Произошло знаковое событие для Николаевской и Одесской областей - Тилигульский лиман снова соединили с Черным морем.

Вірич, В. Вразливий Тилигул / В. Вірич: [РЛП «Тилигульський»] // Урядовий кур'єр. – 2008. – №38(27 лют.). – С. 10.

Воронков, В. Випустив журавля з рук. А того, що на болоті, не впіймаєш : [про Тилигульський ліман] / В. Воронков // Голос України. – 2011. – 22 лют. – С. 13.

Зимняя перепись орлана // Родной причал. – 2017. – N 7(15 февр.). – С. 1. – (Места заповедные).

Івашко, О. Чи отримає воду Буйне озеро? / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2013. – N 186. – С. 8.

Тилигульському лиману загрожує доля Куяльника

Известный эколог Олег Деркач продолжит руководить Региональным ландшафтным парком "Тилигульский" // Николаевские новости. – 2019. – N 94(31 июля). – С. 4.

Камера! Мотор! Дубль два? : весть о том, что областная власть при проведении конкурса на должность директора РЛП "Тилигульский" пытается "протащить" своего кандидата, всколыхнула городскую общественность // Вечерний Николаев. – 2019. – N 38(16 мая). – С. 5.

Криницкий, О. Открываем новые курорты Николаевщины: [РЛП «Тилигульський»] / О. Криницкий // Имена, создающие мир. – Николаев. – 2008. – N6. – С. 31.

Ландшафтному парку "Тилигульский" - 25 лет // Южная правда. - 2020. - N 34(7 мая). - С. 4.

Мирошниченко, А. Региональные ландшафтные парки Николаевщины открывают туристический сезон : Региональные ландшафтные парки "Тилигульский" и "Приингульский" презентовали

свои эколого-образовательные центры / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2019. – N 29(13-16 апр.). – С. 2.

Мирошниченко, А. РЛП "Тилигульский": почему в конкурсе на директора так никто и не победил? / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2019. – N 41(30 мая). – С. 2.

Мирошниченко, А. Тилигул. Лиман, солонее Черного моря : [Тилигульский лиман] / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2017. – N 128(14 нояб.). – С. 4.

Мирошниченко, А. Тилигульский лиман под угрозой высыхания / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2016. – N 71(23 июня). – С. 2.

Специалисты бьют тревогу: если ничего не делать, то через 20 лет Тилигульский лиман просто исчезнет!

Наточа, Е. Один день в РЛП «Тилигульский» / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2006. – №82(15 июля). – С. 3.

Обговорили проблему Тилигульского лиману // Рідне Прибужжя. – 2015. – N 34(20 серп.). – С. 4.

Орланы-белохвосты учтены // Южная правда. – 2017. – N 14(9 февр.). – С. 1.

Ученые регионального ландшафтного парка "Тилигульский" приняли участие в учете зимующих на побережье Черного моря орланов-белохвостов.

Панич, Н. Д. Тилигульский лиман / Н. Д. Панич // Географія та основи економіки в школі. – 2012. – N 7/8. – С. 4-7, обкл. 3 : фото. кольор.

Переміг Деркач! : [директором регіонального ландшафтного парку "Тилигульский" повторно назначили Олега Деркача] // Родной причал. – 2019. – N 32(7-13 авг.). – С. 1.

Потенційно привабливі : [у стінах МОУБ презентували туристичний потенціал об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївщини] // Родной причал. – 2019. – N 16(17-23 апр.). – С. 8.

Роцин, А. Реабилитация Тилигульского лимана / А. Роцин // Родной причал. - 2018. - N 2(10 янв.). - С. 1.

Сайковский, А. На развалинах старого замка : [судьба замка Курисов в селе Петровка на Тилигульском лимане] / А. Сайковский // Южная правда. - 2012. - №71(3 июля). - С. 3 : фот.

Селиваник, С. Оазис южных степей: [РЛП «Тилигульский»] / С. Селиваник // Вечерний Николаев. – 2006. – 7 марта. – С. 3.

Тилигульский лиман: тихоокеанская устрица и экстремальный кайтинг : [беседа с директором регионального ландшафтного парка "Тилигульский", заслуженным природозащитником Украины Олегом Деркачом] // Южная правда. – 2019. – N 85(4 авг.). – С. 4 : фот. – (Николаевщина туристическая).

Тилигульский лиман, расположенный на границе Николаевской и Одесской областей, соединили с Черным морем] // Вечерний Николаев. - 2018. - N 1(4 янв.). - С. 1.

7 декабря Тилигульский лиман, расположенный на границе Николаевской и Одесской областей, соединили с Черным морем, чтобы спасти его от пересыхания, понизить соленость и вернуть рыбу.

Тилигульский лиман соединили с Черным морем // Вестник Прибужья. - 2018. - N 3(18 янв.). - С. 8.

Тилигульский лиман: тихоокеанская устрица и экстремальный кайтинг : [беседа с директором регионального ландшафтного парка (РЛП) "Тилигульский", заслуженным природозащитником Украины Олегом Деркачом] // Южная правда. - 2018. - N 85(4 авг.). - С. 4 : фот. - (Николаевщина туристическая).

Тилигульское ристалище : в конкурсе на должность директора РЛП "Тилигульский" "жюри" не смогло разглядеть победителя // Николаевские новости. - 2019. - N 59(15 мая). - С. 5.

Толочик, П. У краю пролісків і диких тюльпанів: [про роботу РЛП «Тилигульський»] / П. Толочик // Рідне Прибужжя. - 2008. - №20(21 лют.). - С. 1.

Тонковид, В. Тилигульский лиман мог бы стать «золотым»...: [до 10-річчя РЛП «Тилигульський»] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. - 2005. - №57(21 мая). - С. 2.

Тюрін, А. Тилигул: як знайти баланс між природою та людиною? / А. Тюрін // Рідне Прибужжя. - 2008. - №15(9 лют.). - С. 2.

У природы нет плохой погоды: [Тилигульський лиман – ще один «претендент» на звання одного з «7 природних чудес Миколаївщини»] // Рідне Прибужжя. - 2008. - №139(6 груд.). - С. 2.

Христова, Н. Близится время туристического сезона / Н. Христова // Вечерний Николаев. - 2019. - N 30(16 апр.). - С. 3.

В областной универсальной научной библиотеке состоялась презентация эколого-образовательных центров региональных ландшафтных парков "Тилигульский" и "Приингульский".

Христова, Н. Знойное лето на Тилигуле : [беседа с директором ландшафтного парка "Тилигульский" Олегом Деркачом о достоинствах и проблемах Тилигула] / Н. Христова // Вечерний Николаев. - 2016. - N 86(6 авг.). - С. 3 : фот.

Христова, Н. Классика жанра : [николаевцы приветствуют назначение Олега Деркача на должность директора РЛП "Тилигульский"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. - 2019. - N 61(8 авг.). - С. 2 : фот.

Христова, Н. Мы не можем бросить Тилигул на произвол судьбы : [интервью с и.о. директора РЛП "Тилигульский" Олегом Деркачом] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2018. – № 12(1 февр.). – С. 3 : фот.

Олег Деркач рассказывает, насколько важно для нашего региона открытие после реконструкции соединительного канала между Тилигульским лиманом и Черным морем.

Христова, Н. Мы спасаем Тилигул : [началась реконструкция соединительного канала между Тилигульским лиманом и Черным морем] / Н. Христова // Вечерний Николаев. - 2016. - № 122(1 нояб.). - С. 3 : фот.

Христова, Н. Мятежный нрав Тилигула : ["за круглым столом" обсуждались рекреационно-туристический потенциал Тилигульского лимана и перспективы его использования] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2015. – № 17(12 февр.). – С. 5 : фот.

Христова, Н. Тилигул: семь оттенков синего и розовые фламинго : [25-летний юбилей регионального ландшафтного парка "Тилигульский"] / Н. Христова // Вечерний Николаев. - 2020. - № 34(7 мая). - С. 8 : фот.

Христова, Н. Чтобы спасти Тилигул - нужно из природы изъять... человека? : [обсуждение проблем] / Н. Христова // Вечерний Николаев. - 2012. - №58(24 мая). - С. 5 : фот.

Ценные земли Тилигула возвращены государству // Вечерний Николаев. - 2017. - № 17(16 февр.). - С. 1.

Прокуратура Николаевской области приняла меры к реальному возврату в собственность государства особо ценных земель площадью 45 гектаров, расположенных в пределах прибрежно-защитной полосы Тилигульского лимана.

Экологи Николаевской и Одесской областей намереваются сообща спасти Тилигульский лиман : [о проекте по реабилитации Тилигульского лимана] // Николаевские новости. - 2015. - № 103(26 авг.). - С. 3.

Ярославский, И. У природы нет плохой погоды: [Тилигульский лиман – «претендент» на звание одного из «7 природных чудес Миколаївщини»] / И. Ярославский // Южная правда. – 2008. – №137(4 дек.). – С. 8.

Вебресурси

Региональний ландшафтний парк «Тилигульський» [Електронний ресурс] : [офіційний сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://tiligul.org/>. – Дата останнього доступу: 04.05.2020. – Назва з екрана.

Региональний ландшафтний парк «Тилигульський» [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/regionalniy-landshaftniy-park->

[tiligulskiy](#), вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Ландшафтний парк «Тилігульський» [Електронний ресурс] // Мандруй Україною : сайт. – Режим доступу : <https://ua.discover.net.ua/locations/tylihulskiy-regional-landscape-park>, вільний. – Дата останнього доступу : 04.05.2020. – Назва з екрана.

Зміст

Заповідники	4
Чорноморський біосферний заповідник	4
Природний заповідник «Єланецький Степ»	6
Національні природні парки	10
Національний природний парк «Бúзький Гард»	10
Національний природний парк «Білоберéжжя Святосла́ва»	16
Регіональні ландшафтні парки	20
Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя»	20
Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»	28
Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»	39
Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський»	45